

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่องรูปแบบโรงเรียนอิสลามที่เหมาะสมกับสังคมไทยโดยใช้กระบวนการวิจัยการวิเคราะห์เนื้อหาและใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบกลุ่ม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพสังคมไทยในอนาคต
2. สภาพสังคมชาวไทยมุสลิมในอนาคต
3. สภาพการศึกษาไทยในอนาคต
4. รูปแบบโรงเรียนอิสลามที่เหมาะสมกับสังคมไทย

สภาพสังคมไทยในอนาคต

ในการศึกษารูปแบบโรงเรียนอิสลามที่เหมาะสมกับสังคมไทย จำเป็นต้องศึกษาบริบทในระดับมหภาค (Macro Environment) ที่โรงเรียนอิสลามตั้งอยู่ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพแวดล้อม (Environmental Scan) ที่โรงเรียนอิสลามตั้งอยู่คือสภาพสังคมไทยในอนาคต สภาพสังคมชาวไทยมุสลิมในอนาคต และสภาพการศึกษาไทยในอนาคต เพื่อสร้างรูปแบบโรงเรียนอิสลามที่เหมาะสมกับสังคมไทย

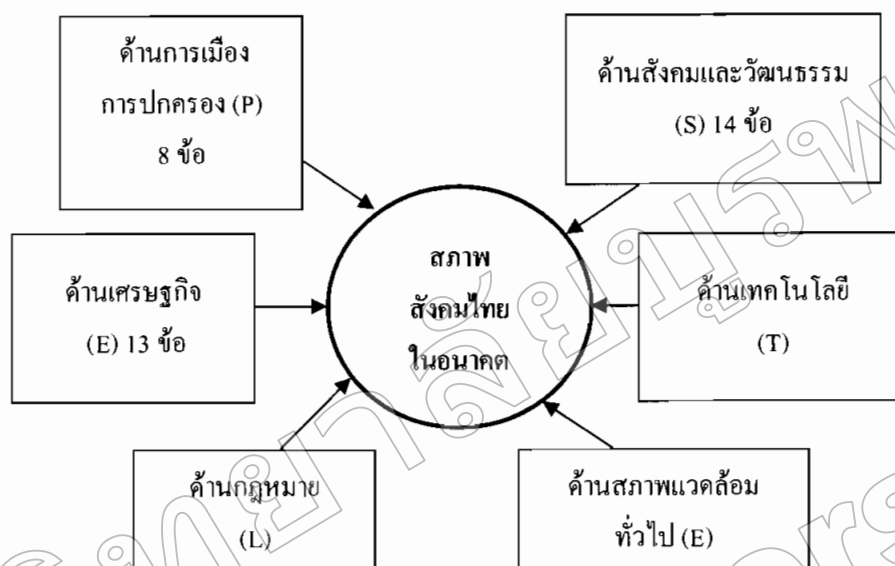
การศึกษาสภาพสังคมไทยในอนาคต และสภาพสังคมชาวไทยมุสลิมในอนาคต ใช้กรอบการวิเคราะห์การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning หรือ Swot Analysis) และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่เรียกว่า การวิเคราะห์ PESTEL (Pestel Analysis) ซึ่งพัฒนามาจากการวิเคราะห์ PEST (Pest Analysis) บางครั้งเรียกว่า การวิเคราะห์ STEP (Step Analysis) โดยได้ศึกษาโอกาส และอุปสรรค จุดอ่อนและจุดแข็งสังคมไทยด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่คำนึงถึง อดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อสังเคราะห์เป็นสภาพสังคมไทยในอนาคต 6 ด้าน

ศึกษาสภาพแวดล้อมระดับสังคมไทยในอนาคต โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีผลการวิเคราะห์ 6 ด้าน ดังแสดงในภาพที่ 3 ดังนี้

1. ด้านการเมืองการปกครอง (Political)
2. ด้านเศรษฐกิจ (Economical)
3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio - cultural)
4. ด้านเทคโนโลยี (Technological)

5. ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป (Environmental)

6. ด้านกฎหมาย (Legal)

ภาพที่ 3 กรอบความคิดในการศึกษาสภาพสังคมไทยในอนาคต

1. ด้านการเมืองการปกครอง

1.1 สังคมไทยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เป็นที่รักเคารพของประชาชน

ทุกหมู่เหล่าอย่างบริสุทธิ์ใจ เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงดูแลทุกข์สุขของพสกนิกรทุกหมู่เหล่า ทุกเชื้อชาติ ศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน (เกษียร เตชะพีระ, 2552, หน้า 1; ธงทอง จันทรางศุ, 2550, หน้า 1; ศูนย์บริหารกิจการศาสนาอิสลามแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ, 2550, หน้า 1)

1.2 การเมืองไทยอยู่ภายใต้อิทธิพลการจัดระเบียบใหม่ด้านการค้า “ระเบียบโลกใหม่” ซึ่งได้มีการสร้าง “มาตรฐานคุณค่า” ชุดหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็นเสมือนเครื่องมือในการจัดระเบียบโลกให้อยู่ในกรอบที่ได้วางไว้ กรอบที่จัดระเบียบโลกใหม่ เช่น สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย การกระจายอำนาจการปกครองที่ดี การสร้างการมีส่วนร่วม ฯลฯ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 37 - 38; สศช., 2549, หน้า ๓)

1.3 ในอนาคตการเมืองจะเป็นประชาธิปไตยสูงขึ้นไปโดยเป็นบรรทัดฐานเดียวของระบอบการเมืองโดยมีประเทศเสรีประชาธิปไตยตะวันตกเป็นแกนนำในการเผยแพร่อุดมการณ์ประเทศไทยที่มีรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพียงเปลือกนอกจะถูกคัดค้านจากสังคมโลกให้ปรับตัวสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงเพื่อผลประโยชน์ในการจัดระเบียบโลกใหม่

ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การค้า และการเมือง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 38 - 42; สมาน รังสิโยภฤกษ์, 2543, หน้า 131)

1.4 สังคมตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น สังคมไทยจะตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น เนื่องจากการผลักดันจากนานาประเทศ หรือจากองค์กร หรือรัฐที่ก่อให้เกิดการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวางทั่วโลก หลายประเทศตะวันตกใช้มาตรการทางเศรษฐกิจเข้ากดดันและแทรกแซงประเทศอื่นให้ยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขด้านสิทธิมนุษยชน การเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนที่รุนแรงช่วยลดบทบาทอำนาจเผด็จการทางการเมืองลง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 33; ธีรยุทธ บุญมี, 2549, หน้า 1)

1.5 ระบบราชการในอนาคต รัฐบาลกลางมีขนาดกะทัดรัดและคล่องตัวเพราะมีการกระจายอำนาจ การจัดระเบียบบริหารราชการในอนาคตเปลี่ยนไป การพัฒนาประเทศคำนึงถึงความต้องการของประชาชน รัฐบาลกลางมีบทบาทและภารกิจในเรื่องการระดมทรัพยากร การจัดระบบสังคม และการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศ การประกันความยุติธรรมในสังคม และการดำเนินการภารกิจที่จำเป็นที่ไม่มีผู้ใดดำเนินการได้เท่านั้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2550, หน้า 112 - 116; สมาน รังสิโยภฤกษ์, 2543, หน้า 137 - 138)

1.6 การให้บริการแก่ประชาชน (Public Service) มีการกระจายไปให้แก่ท้องถิ่น ดำเนินการเอง เรื่องการให้บริการประชาชน มีความเสมอภาคเป็นธรรม สะดวก รวดเร็ว ประหยัด ประชาชนพึงพอใจและเป็นที่พึงของประชาชนได้ รวมทั้งความโปร่งใส และพร้อมที่จะถูกตรวจสอบได้ เพื่อให้การบริการประชาชน ในอนาคตสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ และเพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการประชาชนให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล (World Class Standard) มีการดำเนินการในรูปที่หน่วยงานรัฐให้คำมั่นสัญญากับประชาชน (Citizen's Charter or Client's Charter) โดยยึดหลักการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน (Principle of Public Service) ตามแนวทางการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2550, หน้า 112 - 116; สมาน รังสิโยภฤกษ์, 2543, หน้า 137 - 138)

1.7 ประเทศไทยมีปัญหาความสงบสุข จากการจัดอันดับของสถาบัน Vision of Humanity ในปี พ.ศ. 2550 โดยประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 118 จาก 140 ประเทศ (เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว, 2551, หน้า 1) ส่วนการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ World Economic Forum ใน Global Competitiveness Report 2007 - 2008 ซึ่งมีการพิจารณาจากปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านประชากร ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 28 (เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว, 2551, หน้า 1)

1.8 การเมืองภาคประชาชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น (เกษม วัฒนชัย, 2547, หน้า 4; อนุช อาภาภิรม, 2548 ก, หน้า 1)

2. ด้านเศรษฐกิจ

2.1 ช่องว่างระหว่างรายได้ของไทยหรือรายได้ต่อหัวของคนไทยห่างกันมาก คนรวยได้รับการศึกษาเพราะมีเงินจึงสามารถซื้อการศึกษาในระดับสูง ในขณะที่คนจนที่อาศัยอยู่ในสังคมเดียวกันขาดโอกาสที่จะได้รับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ผู้มีโอกาสอยู่แล้วกลับมีทางที่จะฉวยผลประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้นเพราะมีความพร้อมด้านทุนมากกว่าส่งผลทำให้ช่องว่างของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนรวยกับคนยากจนขยายออกมากขึ้น (นิคม สองแก้ว, 2546, หน้า 3; สศช., 2548, หน้า 1 - 7; อนุช อาภาภิรม, 2548 ข, หน้า 1; อนุสรณ์ ธรรมใจ, 2551, หน้า 1)

2.2 เศรษฐกิจอาศัยการส่งออกเป็นหลัก โดยสาขาอุตสาหกรรมสินค้าหลักได้แก่ คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์รถยนต์ แผงวงจรไฟฟ้า เม็ดพลาสติก เหล็กและเหล็กกล้า เสื้อผ้าสำเร็จรูป เคมีภัณฑ์และสินค้าหลายประเภท เป็นการลงทุนจากต่างประเทศที่ต้องการแรงงานราคาถูกจากประเทศไทย (วรวิทย์ เจริญเลิศ, 2550, หน้า 1; สศช., 2548, หน้า 1 - 7; สศช., 2549, หน้า พ)

2.3 มีการนำเข้าปัจจัยการผลิต เนื่องจากการผลิตด้านอุตสาหกรรมที่เป็นสินค้าส่งออกของไทยเป็นการลงทุนร่วมกับต่างชาติหรือบริษัทลูกของบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาอาศัยแรงงานราคาถูกการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการส่งออกในอนาคตจึงยังจำเป็นต้องอาศัยการนำเข้าวัตถุดิบ ชิ้นส่วน พลังงาน เครื่องจักร เงินทุน และเทคโนโลยีเพื่อมาใช้กับแรงงานราคาถูกในประเทศ (วรวิทย์ เจริญเลิศ, 2550, หน้า 1; สศช., 2548, หน้า 1 - 7; สศช., 2549, หน้า พ)

2.4 มีการรวมกลุ่มประเทศเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การแข่งขันทางเศรษฐกิจ มีความรุนแรงมากขึ้นทั้งระดับบุคคลและระดับองค์กร การเปิดการค้าเสรีทำให้สินค้าและการผลิตกระจายไปยังแหล่งต่าง ๆ ทั่วโลก ทรัพยากรเคลื่อนย้ายมากขึ้น การรวมกลุ่มทางการค้าระหว่างประเทศที่เพิ่มข้อต่อรองทางการค้ามากยิ่งขึ้นบีบให้แต่ละประเทศต้องเข้าเป็นภาคีสมาชิกองค์การค้ากลุ่มต่าง ๆ และต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระดับประเทศ คนไทยจำเป็นต้องก้าวสู่ความเป็นสากลในเวทีการแข่งขันระดับโลก (มนตรี สุภาพร, 2541, หน้า 49; สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545, หน้า 14; สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย, 2540, หน้า 116; อนุช อาภาภิรม, 2552, หน้า 5)

2.5 มีการว่างงานในระดับแรงงานไร้ฝีมือจนถึงผู้บริหารระดับกลาง เนื่องจากเกิดการทดแทนแรงงานด้วยเครื่องจักรและเทคโนโลยีระดับสูงในภาคอุตสาหกรรมและการใช้เครื่องมือสื่อสารอุปกรณ์สำนักงานที่ทันสมัยในสำนักงานในการเก็บข้อมูล และการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์จะถูกถ่ายทอดด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปแทนผู้เชี่ยวชาญและพนักงานในระบบ อีกทั้งการผลิตของไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนเป็นการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสูง เพื่อให้การผลิต

สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 27; สศช., 2549, หน้า 2 - 17)

2.6 ขาดแคลนแรงงานระดับสูง ในอนาคตประเทศไทยมีการปรับตัวไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นสูง เนื่องจากค่าแรงของไทยมีราคาสูงและผู้ลงทุนเคลื่อนย้ายการลงทุนไปสู่ประเทศที่มีค่าแรงถูกกว่า ส่วนไทยจะมีการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์ อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยประดิษฐ์ เป็นต้น จึงมีความต้องการแรงงานระดับกลางและระดับสูงหรือการใช้ความรู้เฉพาะสาขามากขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 25; ไวยามรณ, 2549, หน้า 149 - 156; สศช., 2549, หน้า 1)

2.7 สินค้าในท้องตลาดเป็นสินค้าเฉพาะกลุ่ม เช่น เพื่อคนที่มีอายุและเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ เนื่องจากประชากรสูงอายุจะเป็นผู้กำหนดตลาดมากขึ้น ศิลปวัฒนธรรมหรืออุตสาหกรรมบันเทิงมุ่งสนองตอบผู้มีฐานะมากขึ้น การสนองตอบวัยรุ่นลดปริมาณลง (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2547 อ้างถึงใน ทศพร โชคชัยผล, 2547, หน้า 2)

2.8 แรงงานภาคบริการขยายตัว ภาคแรงงานด้านการท่องเที่ยวของไทยจะขยายตัวรวมทั้ง สาขาบริการที่สืบเนื่องจากการท่องเที่ยว เช่น การโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร การบันเทิง การเงิน การธนาคาร ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร หรือศูนย์กลางบริการด้านการเงิน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 25; สศช., 2548, หน้า 1 - 10; สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย, 2540, หน้า 34; อนุช อาภาภิรม, 2548 ก, หน้า 1)

2.9 แรงงานมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความแตกต่างของประชากรด้านการศึกษา เนื่องจากสังคมไทยเปิดกว้างและส่งเสริมการศึกษา ผู้จบการศึกษาระดับปริญญามีมากขึ้น ซึ่งเลือกงานและปฏิเสธการใช้แรงงาน (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2549, หน้า 73 - 74)

2.10 โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ขาดประสิทธิภาพ ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคต ปัญหาเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่มีส่วนสำคัญในการเพิ่มผลผลิตทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมประการหนึ่ง คือ ระบบการขนส่ง กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง (สุภาวดี สายเชื้อ, 2546, หน้า 1; สศช., 2548, หน้า 1 - 3)

2.11 มีการปฏิบัติตามกติกาสากลระหว่างประเทศ การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรงมากขึ้นทั้งระดับบุคคลและระดับองค์กร การเปิดการค้าเสรี ที่ทำให้สินค้าและการผลิตกระจายไปยังแหล่งต่าง ๆ ทั่วโลก ทรัพยากรเคลื่อนย้ายมากขึ้น การรวมกลุ่มทางการค้าระหว่างประเทศที่เพิ่มข้อต่อรองทางการค้ามากยิ่งขึ้น บังคับให้แต่ละประเทศต้องเข้าเป็นภาคีสมาชิกองค์กรการค้ากลุ่มต่าง ๆ และต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระดับประเทศ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545, หน้า 14; สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย, 2540, หน้า 116)

2.12 การเติบโตของทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital) ทุนวัฒนธรรมกำลังเติบโตในเศรษฐกิจโลกและกำลังเติบโตมากขึ้นในเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคต วัฒนธรรมของสังคมด้านศาสนาและด้านอื่น ๆ จะถูกแปรสภาพเป็นสินค้าเนื่องจากมีผู้ต้องการซื้อ และในอนาคตจะมีการเติบโตของทุนวัฒนธรรมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว, 2551, หน้า 1; เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2548, หน้า 1; รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2546, หน้า 29)

2.13 ปัญหาความรุนแรงใน 3 จังหวัดภาคใต้เป็นปัญหาโครงสร้างเศรษฐกิจที่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการศึกษาไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน (นเรศวร ศุภวรรณ, 2549, หน้า 185; ปิยะ กิจถาวร, 2548, หน้า 154) จึงควรมีการพัฒนาที่เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นเป็นรูปแบบพิเศษ (ประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, 2549, หน้า 152; อมรวิทย์ นาคธรรม, 2550, บทคัดย่อ)

3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

3.1 จำนวนสมาชิกในครอบครัวลดลง ในการฉายภาพประชากร จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่สตรีคนหนึ่งจะมีตลอดวัยเจริญพันธุ์ของตนจะลดลงจาก 1.65 คน ในปี พ.ศ. 2548 เป็น 1.45 คน ในปี พ.ศ. 2568 (ปีพม่า ว่าพัฒนางศ์ และปราโมทย์ ประสาทกุล, 2549, หน้า 1)

3.2 หน้าที่และบทบาทของสมาชิกในครอบครัวลดลง สภาพเศรษฐกิจที่คนในสังคมต้องแข่งขันกัน มีผลทำให้บทบาทของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อกันลดลง เนื่องจากเวลาที่จะได้อยู่ร่วมกันแบบสังคมเดิมลดหายไปและบทบาทของสถาบันอื่นในสังคมมีมากขึ้น การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ที่มีต่อลูกลดน้อยลง (นิคม สองแก้ว, 2546; รุ่ง แก้วแดง, 2544, หน้า 1; อนุสรณ์ ธรรมใจ, 2551, หน้า 2)

3.3 ครอบครัวไทยอ่อนแอ แนวโน้มครอบครัวไทยจะมีลักษณะพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว เรียกว่า “ครอบครัวเดี่ยว” (สุธา ชันแสง, 2551, หน้า 1)

3.4 จำนวนประชากรมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นและถึงจุดอิ่มตัว การเพิ่มประชากรของประเทศไทยจะถึงจุดอิ่มตัว อัตราเกิดจะอยู่ในระดับใกล้เคียงกับอัตราตาย อัตราเพิ่มจะค่อย ๆ ลดลงใกล้เคียงกับศูนย์ ในปี พ.ศ. 2565 ประชากรไทยจะถึงจุดอิ่มตัวที่จำนวนประชากรประมาณ 65 ล้านคน (ปีพม่า ว่าพัฒนางศ์ และปราโมทย์ ประสาทกุล, 2549, หน้า 1; ธนุช ตรีทิพย์บุตร, 2550, หน้า 32; เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2547, หน้า 1)

3.5 โครงสร้างประชากร เปลี่ยนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ในอนาคตสังคมไทยจะเป็นสังคมของผู้สูงอายุ ประชากรวัยแรงงานและวัยเด็กมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง เพราะอัตราการเกิดมีแนวโน้มลดลงจากอดีตถึงปัจจุบันและคาดว่าจะมีแนวโน้มลดลงอีก โดยอัตราส่วนระหว่างประชากรวัยแรงงานต่อผู้สูงอายุจะลดลง ในอีก 30 ปีข้างหน้า และสังคมไทย

จะมีคนที่อยู่ในวัยสูงอายุมากขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 20; เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2547, หน้า 1; ธนุช ตรีทิพย์บุตร, 2550, หน้า 32; หน้า 1; สุวรรณิ คำมัน และสุจิตราภรณ์ นาคะลักษณะ, 2547, หน้า 3; สุธา ชันแสง, 2551, หน้า 1)

3.6 ลักษณะสังคมมีความเป็นเมืองมากขึ้น ประชากรในชนบทย้ายเข้าสู่เขตเมืองมากขึ้น รวมทั้งเกิดเมืองใหม่ ๆ ขึ้นจำนวนมากที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เนื่องจากมีการโยกย้ายแรงงานจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ และจะเกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมา (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 31; สุวรรณิ คำมัน และสุจิตราภรณ์ นาคะลักษณะ, 2547, หน้า 10)

3.7 ความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทมีสูง ความเจริญกระจุกตัวอยู่ที่เมือง เนื่องจากการพัฒนาแบบแยกส่วน สังคมเมืองได้รับการจัดสรรทรัพยากรสูงกว่าสังคมชนบท สังคมชนบทพยายามลอกเลียนแบบสังคมเมือง กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นที่รวมของคนที่มีการศึกษา มีความรู้ความสามารถ เป็นสังคมที่รวมองค์ความรู้ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันมีระบบโครงสร้างพื้นฐานดี (เกษม วัฒนชัย, 2547, หน้า 1; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 29; ยงยุทธ ศักดิ์ชัยพานิชกุล, 2547, หน้า 152-154)

3.8 การใช้เวลาว่างมีน้อยลงเนื่องจากสภาพการแข่งขัน แนวโน้มของโลก ยุคโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมไทยในอนาคตมีการพัฒนาและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมไปตามกระแสโลก ทำให้เกิดวิถีการดำเนินชีวิตที่มุ่งวัตถุและเกิดลักษณะสังคมบริโภคนิยมอย่างเต็มที่ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 24; อนุช อาภาภิรม, 2548, หน้า 1)

สังคมบริโภคนิยม สังคมไทยในอนาคตเป็นสังคมบริโภคนิยมเต็มรูปแบบ เป็นสังคมผลประโยชน์ต่างตอบแทนมุ่งหารายได้เพื่อนำมาบำรุงความสุขทางโลก การคบกันมุ่งประโยชน์ เป็นสิ่งสำคัญมากกว่าความจริงใจต่อกัน คนไทยรุ่นใหม่จะเป็นพวกผู้บริโภคกระยะสั้นที่เน้นของฉาบฉวยหรือมีความเห่อเป็นพัก ๆ หรือที่เรียกว่า “Snack Culture” (เกื้อ วงศ์บุญสิน อ้างถึงใน พสุ เดชะรินทร์, 2551, หน้า 1; รุ่ง แก้วแดง, 2544, หน้า 1; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2547 อ้างถึงใน ไสว บุญมา, 2547, หน้า 3; ยงยุทธ ศักดิ์ชัยพานิชกุล, 2547, หน้า 152; สศช., 2549, หน้า ๘; อนุช อาภาภิรม, 2552, หน้า 1)

3.9 ความเสี่ยงในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสูงขึ้น ปัญหาภัยธรรมชาติ ความมั่นคงทางพลังงาน ความปลอดภัยทางอาหาร และปัญหาสุขภาพ และการแพร่ระบาดของโรคภัยใหม่ ๆ มีมากขึ้น (เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว, 2549, หน้า 1; สศช., 2549, หน้า 49; วิวรรณ ธาราหิรัญโชติ, 2550, หน้า 2; อนุช อาภาภิรม, 2548, หน้า 1)

3.10 ภาคสังคมขาดการจัดการความรู้ ภาคสังคมขาดการจัดการที่เข้มแข็ง ทั้งการจัดการด้านการผลิตและการจัดระบบความสัมพันธ์ภายในชุมชนโดยมีคุณภาพ สามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ต้องอาศัยภาครัฐ ภาคสังคม พ้นจากดุลยภาพเดิมหรือความเข้มแข็งของชุมชนที่เคยมีในอดีตด้วยแรงกระแทกจากการจัดการของรัฐและเอกชนที่ส่งอิทธิพลเข้าไป (เกษม วัฒนชัย, 2547, หน้า 1; รุ่ง แก้วแดง, 2544, หน้า 1; วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์, 2548, หน้า 1)

3.11 บทบาทของสื่อมวลชนเพิ่มมากขึ้น (รุ่ง แก้วแดง, 2544, หน้า 1; สมควร กวียะ, 2549, หน้า 10; อนุช อภาภิรม, 2548 ข, หน้า 1)

3.12 ลักษณะทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ มีอัตลักษณ์เฉพาะตัวมีความแตกต่างกับชาวไทยมุสลิมภาคอื่น ๆ ของไทยในด้านเชื้อสาย ภาษาพูด การดำเนินชีวิตที่เคร่งครัดในศาสนา และมีความสำนึกในกลุ่ม (กิตติภูมิ วิเศษศักดิ์, 2534, หน้า 37 - 38; จรัญ มะลูลีม, 2539, หน้า 58; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2548 ก, หน้า 1; เสาวนีย์ จิตต์หวน, 2531, หน้า 283 - 288; อิมรอน มะลูลีม, 2538, หน้า 32)

3.13 ชาวไทยมุสลิมมีมัสยิดเป็นศูนย์กลางพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน (ไพศาล พรหมยงค์, 2548, หน้า 261; วินัย สะมะฮูน, 2549, อิมรอน มะลูลีม, 2538, หน้า 33)

3.14 กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยมุสลิมมีความเหนียวแน่นทางวัฒนธรรม รวมทั้งมีพื้นฐานของครอบครัวที่ยึดมั่นอยู่ในหลักคำสอนของศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตอย่างเหนียวแน่น (กิตติภูมิ วิเศษศักดิ์, 2534, หน้า 33 - 34; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2547, หน้า 3; เสาวนีย์ จิตต์หวน, 2531, หน้า 1)

4. ด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

4.1 ราคาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศมีแนวโน้มจะถูกลง อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศหลักหลายประเภท รวมทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์ได้รับการพัฒนาให้มีขนาดเล็กลง การใช้คอมพิวเตอร์ง่ายขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับบุคคลทั่วไปที่ไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีการใช้โปรแกรม ที่ใช้ง่ายรวมทั้งมีการพัฒนาควบคู่กันไประหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ คนไทยจึงนิยมใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถืออย่างรวดเร็ว (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2550, หน้า 14; เทคโนโลยีสารสนเทศกับการพัฒนาประเทศ, 2550, หน้า 1)

4.2 การพัฒนาการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในอนาคตจะไม่ถูกมองแยกส่วนออกไปจากการพัฒนาด้านอื่น ๆ แต่จะเป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (แผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 - 2554, 2552, หน้า 5; ขงยุทธ ขุทธวงศ์, 2552, หน้า 1)

4.3 ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย มีความเชื่อมโยงอย่างต่อเนื่อง มีการให้ความสำคัญกับการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี การสร้างความเป็นธรรมให้ชุมชนมีสิทธิในการเข้าถึงและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ และการส่งเสริมให้เกิดการผลิต และการบริโภคอย่างยั่งยืนและมีความเชื่อมโยงกับเวทีโลกที่ต้องดูแลให้ประเทศไทยได้ประโยชน์ (แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 - 2554, 2552, หน้า 5; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ [สกศ.], 2545, หน้า 2)

4.4 การใช้แนวทาง “Technical Approach” ทำให้เกิดการละเลยสภาพที่เป็นจริงของสังคมไทย หรือความพร้อมของบริบทต่าง ๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน ความพร้อมของบุคลากร ภาครัฐ ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากร การฝึกอบรม ภาระเบียดเบียนที่ออกมารองรับความปลอดภัย และความเป็นส่วนบุคคล การประมูลอิเล็กทรอนิกส์ มีปัญหาความรู้ความเข้าใจ การเป็นลักษณะตามกระแสของเทคโนโลยี หรือการผลักดันของเทคโนโลยี (Technology Push) มากกว่าความต้องการที่แท้จริงของประชาชน มีการเร่งให้มีการนำเทคโนโลยีล่าสุดทั้งที่มีข้อบกพร่องทางเทคนิค (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2550, หน้า 15)

4.5 สังคมไทยมีความตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น เพราะมีการขยายตัวของสินค้าที่ผลิตโดยใช้ความรู้และเทคโนโลยีขั้นสูงมากขึ้น และมีการพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถในภาคเศรษฐกิจดั้งเดิม (Traditional Sector) รวมทั้งการที่ประเทศต่าง ๆ เริ่มเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น (สกศ., 2546, หน้า 34)

4.6 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ภาคอุตสาหกรรมในอนาคตของไทยใช้คนน้อย แต่มีคุณภาพ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมครั้งใหญ่ในเอเชียคือเรื่องฐานการผลิต อุตสาหกรรมขนาดใหญ่จะเปลี่ยนไป แทนที่จะผลิตที่เดียวก็ผลิตขึ้นส่วนในประเทศต่าง ๆ แล้วนำเอาเข้ามาประกอบ รูปแบบของฐานการผลิตในเอเชียจะเปลี่ยนไปมีการกระจายฐานการผลิตย่อย ๆ เกิดขึ้นใหม่ที่เรียกว่า “การแบ่งงานระหว่างประเทศ” คือส่วนย่อยของอุตสาหกรรมแต่ละอย่างจะถูกกระจายออกไป ไม่มีแหล่งผลิตใหญ่ที่ใดประจำอยู่เหมือนเดิมเกิดเครือข่ายเชื่อมโยง (Connection Network) รูปแบบใหม่ ที่มีฐานการผลิตในลักษณะกลุ่ม (Cluster) เกิดขึ้นในแต่ละภูมิภาคของเอเชีย (ไจ จามรมาน, 2550, หน้า 149, 156)

4.7 คณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (กนวท.)

วางเป้าหมายไว้ในแผนกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไว้ โดยคาดหวังว่าประเทศไทยจะสามารถเป็นศูนย์กลางการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในภูมิภาค อินโดจีน และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระบบและกลไกของรัฐจึงมีการส่งเสริมสนับสนุน

การผลิตบัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพสูง (วศิน ขวณะเดมิย์, 2550, หน้า 1)

5. ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป

5.1 วัฒนธรรมและเศรษฐกิจแบบตะวันตกที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลาง ลดความสำคัญลงกลายมาเป็นวัฒนธรรมและเศรษฐกิจตะวันออกที่มีจีนและอินเดียเป็นศูนย์กลาง (สกศ., 2549, หน้า 5; อนุช อาภาภิรม, 2548 ก, หน้า 1)

5.2 สังคมโลกาภิวัตน์ เป็นสังคมของการแข่งขันกันในการใช้สติปัญญา (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 9 - 10)

5.3 การติดต่อแลกเปลี่ยนทางการค้า การศึกษา การเมือง และวัฒนธรรมที่มีมากขึ้น ทำให้สังคมไทยมีสภาพการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั้งระดับชาติ ระดับองค์กร และระดับบุคคล (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 10)

5.4 พื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้มีโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมประเพณีและประวัติศาสตร์ ที่แตกต่างจากพื้นที่โดยรวมของประเทศ การแก้ปัญหาคความรุนแรงใน 3 จังหวัดภาคใต้ ระยะยาว ในอนาคตคำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ของ คนในพื้นที่ (ปิยะ กิจถาวร, 2548, หน้า 156; วรวิทย์ บารู, 2548, หน้า 73 - 74; อาคม ใจแก้ว, 2549, หน้า 100 - 101)

5.5 แนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหา 3 จังหวัดภาคใต้ คือ การทำกิจกรรมร่วม (Collective Action) หรือการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มคนต่างศาสนาเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในระดับชุมชน (กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, 2550, หน้า 1, อาแว มะแะ, เทพกร ณ สงขลา และอาหามะ คือราแม, 2549, หน้า 166)

5.6 ผู้นำประเทศมุสลิมที่ทราบเรื่องสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย มุสลิมในประเทศไทย ได้ชื่นชมรัฐบาลไทยที่ให้ความเสมอภาคกับชนกลุ่มน้อยในประเทศเป็นอย่างดี (กระทรวงการต่างประเทศ, 2550, หน้า 1)

6. ด้านกฎหมาย

6.1 การปกครองโดยใช้กฎหมาย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด (วิชา มหาคุณ, 2528, หน้า 1; สอาด ปิยวรรณ, 2531, หน้า 1)

6.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แสดงเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนชาวไทย “ในการธำรงรักษาเอกราชและความมั่นคงของชาติ การทำนุบำรุงรักษาศาสนาทุกศาสนาให้ สติตสาดพร” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2550, หน้า 1 - 2) และ ความเสมอภาคระหว่าง “ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ

สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม...”

(รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2550, หน้า 8)

6.3 แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2549 - 2559) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเจตนารมณ์เป็นแผนและเป็นกฎหมายแม่บท เชื่อมต่อกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นฐานหลักนโยบายแห่งรัฐในด้านการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศเพื่อเป็นกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, 2545, หน้า 5; สกศ., 2549, หน้า 4; สศช., 2549, หน้า ร)

สภาพสังคมชาวไทยมุสลิมในอนาคต

สภาพแวดล้อมระดับรองลงมาจากสภาพสังคมไทยในอนาคตคือ สภาพแวดล้อมระดับสังคมชาวไทยมุสลิมในอนาคต ศึกษาโดยการสัมภาษณ์ตามเทคนิคจีเอฟอาร์ โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เรื่องสภาพสังคมชาวไทยมุสลิมในอนาคต มีแนวการสัมภาษณ์ 6 ด้าน ที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาเรื่องสภาพสังคมไทยในอนาคต ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์เองทุกคน โดยมีผู้ช่วยในการจดเทปบันทึกผลการสัมภาษณ์ เมื่อถอดเทปผลการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำและส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบแก้ไขแล้ว สามารถสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เรื่องสภาพสังคมชาวไทยมุสลิมในอนาคตได้ 6 ด้าน ดังแสดงในภาพที่ 4 ดังนี้

1. ด้านการเมืองการปกครอง (Political)
2. ด้านเศรษฐกิจ (Economical)
3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio - cultural)
4. ด้านเทคโนโลยี (Technological)
5. ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป (Environmental)
6. ด้านกฎหมาย (Legal)

ภาพที่ 4 ผลการศึกษาเรื่องสภาพสังคมชาวไทยมุสลิมในอนาคต

1. ด้านการเมืองการปกครอง

1.1 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขและทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก ชาวไทยมุสลิมรักองค์พระมหากษัตริย์ ชาวไทยมุสลิมมีสิทธิเสรีภาพเช่นเดียวกับชาวไทยกลุ่มอื่น ๆ มีสิทธิที่จะเลือกสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดก็ได้

1.2 ด้านความเป็นประชาธิปไตย ในศาสนาอิสลามไม่มีคำสอนใดที่ขัดกับความเป็นประชาธิปไตย เพราะศาสนาอิสลามมีหลักความเสมอภาค มีการละหมาด 5 เวลาแสดงว่าไม่มีใครสูงกว่าใคร ความเสมอภาคเป็นหลักของประชาธิปไตยและอิสลามมีการปรึกษากันเป็นพื้นฐาน อิสลามให้มีการ “มุชาวเราะห์” หรือการปรึกษากัน การปรึกษากันต้องมีหลักคุณธรรมทางศาสนา ไม่ใช่เสียงข้างมากเป็นตัวตัดสินชี้ขาดเพียงอย่างเดียว ผู้นำฟังเสียงข้างมากแต่ผู้ชี้ขาดคือผู้นำและผู้นำต้องมีคุณธรรม อิสลามจึงอยู่ตรงกลางระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความเป็นเผด็จการ

1.3 ด้านสิทธิมนุษยชนและการเข้าร่วมทางการเมือง ศาสนาอิสลามสนับสนุนด้านสิทธิมนุษยชนและยังสอนว่าคนที่จะเป็นผู้นำยังต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม การเลือกผู้นำมีการโหวตเสียงกันบนพื้นฐานของอิสลาม อิสลามสนับสนุนให้มีการเลือกตั้ง แต่ไม่ให้ซื้อเสียง การซื้อเสียงเป็นบาป ศาสนาจึงช่วยทำให้การเมืองมีความโปร่งใส

1.4 ด้านการคอร์รัปชันที่มีส่วนหนึ่งของระบบการเมืองและราชการไทยเป็นเรื่องที่อิสลามรังเกียจ ศาสนาอิสลามสอนให้ห่างไกลการคอร์รัปชัน แม้การคอร์รัปชันตัวเองก็ทำไม่ได้ การเรียกดอกเบี้ยทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หรือการห้ามเอาเปรียบคนจน การเป็นนักการเมืองต้องมีความรับผิดชอบและความโปร่งใส นักการเมืองชาวไทยมุสลิมจึงต้องมีคุณสมบัติเหล่านี้ปรากฏ มิฉะนั้นจะไม่ได้รับเสียงเลือกตั้งจากชาวไทยมุสลิม

1.5 การกระจายอำนาจ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยจะเป็นผลดีต่อชาวไทยมุสลิม และอิสลามส่งเสริมการกระจายอำนาจเพราะการกระจายอำนาจจะทำให้รัฐทราบความต้องการของประชาชนที่แท้จริง ที่ผ่านมารัฐบาลบริหาร โดยสั่งการจากส่วนกลางทำให้หลายอย่างไม่เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น ท้องถิ่นที่มีบริบทแตกต่างกันย่อมมีความต้องการแตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องการศึกษาและศาสนา ในอนาคตรัฐบาลจะเข้าใจชาวไทยมุสลิมมากขึ้นและการแก้ไขปัญหาจะประสบความสำเร็จ ถ้ามีการกระจายอำนาจที่แท้จริง และมุสลิมก็สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ การเมืองภาคประชาชนมีความเข้มแข็งขึ้นเช่นเดียวกับชาวไทยส่วนใหญ่

2. ด้านเศรษฐกิจ

2.1 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจการค้าเมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้า เศรษฐกิจ ของชาวไทยมุสลิมมีสภาพเช่นเดียวกับสภาพเศรษฐกิจของชาวไทยโดยรวม คือ เมื่อสังคม มีการเปลี่ยนแปลงด้านข่าวสารข้อมูลเทคโนโลยี การติดต่อมีความสะดวกรวดเร็วทั่วโลก การทำธุรกิจการค้า มีการขายตรงทางอินเทอร์เน็ต ชาวไทยมุสลิมก็มีการเปลี่ยนแปลงทำงานองเดียวกัน เพราะอยู่ในสังคมเดียวกัน

2.2 ในด้านเศรษฐกิจการค้า มีข้อห้ามทางศาสนาที่มีกรอบของอิสลามอยู่ เช่น ห้ามการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย ห้ามเรี่ยไรดอกเบี้ยหรือให้ดอกเบี้ย การค้าต้องมีความโปร่งใสและ ซื่อสัตย์ต่อคู่ค้า การแข่งขันทางการค้าต้องเป็นการแข่งขันที่เป็นธรรม ห้ามการเอาเปรียบกัน ซึ่งสิ่งที่ ศาสนาห้ามเหล่านี้มีจำนวนน้อย สิ่งที่ไม่กำหนดเป็นข้อห้ามแล้ว ถือว่าเป็นสิ่งที่อนุญาต สามารถ ปฏิบัติได้ทั้งหมด

2.3 อาชีพของชาวไทยมุสลิมในอนาคต ทำการค้าและบริการมากขึ้นเนื่องจากพื้นที่ ทำนา จะมีน้อยลงและอาชีพการเป็นพ่อค้าและนักธุรกิจเป็นอาชีพของนบีมุฮัมมัด (ซ.ล.) ส่วนการเป็นแรงงานระดับล่างนั้นมุสลิมมักไม่มีความอดทนในการทำงานระดับล่าง

2.4 การประกอบศาสนกิจในช่วงการประกอบอาชีพเนื่องจากชาวไทยมุสลิมจะมี ความเคร่งครัดทางศาสนามากขึ้น ดังนั้นการประกอบศาสนกิจในช่วงการประกอบอาชีพจึงไม่มีปัญหา เพราะการละหมาดใช้เวลาน้อย ศาสนาให้ความสะดวก ชาวไทยมุสลิมสามารถปฏิบัติละหมาด ในช่วงเวลากลางวันได้ขึ้นกับความศรัทธาของแต่ละคน

3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

3.1 จุดมุ่งหมายของสังคม ชาวไทยมุสลิมมีความเชื่อความศรัทธาเช่นเดียวกับมุสลิม ทั่วโลกคือ ถือว่าอิสลามไม่เป็นเพียงศาสนาแต่อิสลามคือระบอบการดำเนินชีวิต สังคมชาวไทยมุสลิม ในอนาคตจะมีความเคร่งครัดในเรื่องการนับถือศาสนาอิสลามมากขึ้น การดำเนินชีวิตประจำวันมี จุดมุ่งหมายเพื่อพระเจ้าหรือการได้เข้าสวรรค์ในโลกหน้าซึ่งถือเป็นความสุขนิรันดร์ การปฏิบัติตน ให้เป็นที่รักของพระเจ้าคือการปฏิบัติตนตามคัมภีร์อัลกุรอานซึ่งเป็นเสมือนธรรมนูญการดำเนินชีวิต ภาษาในคัมภีร์อัลกุรอานถือเป็นพระวจนะของพระเจ้าที่ทรงมอบให้มวลมนุษยชาติ ไม่เพียงแต่ เฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม การปฏิบัติที่ผิดไปจากคำสอนในคัมภีร์ถือเป็นความผิดร้ายแรงและ นอกเหนือจากคำสอนในคัมภีร์แล้ว สิ่งที่มุสลิมจะต้องปฏิบัติตามมีความสำคัญรองลงมาจาก คัมภีร์อัลกุรอาน คือ การปฏิบัติตามคำสอนและจริยวัตรของศาสนานบีมุฮัมมัดที่เรียกว่า “ชะเคีย” ดังปรากฏว่าเมื่อมุสลิมอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐใดประเทศใดหากผู้ปกครองกีดกันการปฏิบัติ ศาสนกิจ หรือนำสิ่งต้องห้าม หรือ “สิ่งหะรอม” เช่น โรงเหล้า หรือบ่อนการพนันเข้าไปตั้งในชุมชน

มุสลิมแล้ว มุสลิมจะถือเป็นความชอบธรรมที่จะต่อต้านสิ่งเหล่านี้ เพื่อสามารถนำพาสังคมไปสู่จุดมุ่งหมายร่วมกันได้ในที่สุด

กลไกการต่อต้านสิ่งที่ขัดต่อบัญญัติทางศาสนาจะเกิดขึ้นในสังคมเองเมื่อมีความทันสมัยหรือที่เรียกว่า “โลกาภิวัตน์” เข้ามาสู่สังคมชาวไทยมุสลิมมีความเชื่อว่าความก้าวหน้าทันสมัยใดที่ไม่ขัดต่อข้อบัญญัติทางศาสนาแล้ว สามารถรับมาปฏิบัติได้ทั้งหมด แต่หากเป็นความก้าวหน้าทันสมัยที่มีลักษณะขัดต่อข้อบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอานหรือฮาดิษแล้วจะมีกลไกต่อต้าน นอกจากนี้ยังเชื่อว่า ความเคร่งครัดทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมมิใช่เรื่องที่ยากต่อการปฏิบัติ เช่น การละหมาดซึ่งถือเป็นหลักปฏิบัติประการหนึ่งใน 6 ประการ มิใช่เรื่องที่เสียเวลา หากแต่ต้องปฏิบัติแทรกไปในกิจวัตรประจำวัน

ชาวไทยมุสลิมมีเครือข่ายกับต่างประเทศยินดีรับความช่วยเหลือจากชาวมุสลิมหรือมีการเลียนแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของมุสลิมในประเทศต่าง ๆ และมีจุดมุ่งหมายไปในทางเดียวกันเพราะคำสอนที่กำหนดให้มองมุสลิมทุกคนเป็นพี่น้องกัน ไม่ว่าจะเป็นระหว่างชาวไทยมุสลิมในภาคต่าง ๆ ของไทยด้วยกันหรือชาวมุสลิมในต่างประเทศ หลักคำสอนที่สำคัญของศาสนาอิสลามที่ชาวไทยมุสลิมและมุสลิมทั่วโลกยึดถือได้แก่ หลักศรัทธา 5 ประการ หลักปฏิบัติ 6 ประการ และหลักจริยธรรม

วิธีการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสังคม ชาวไทยมุสลิมมีแนวทางการปฏิบัติเป็นไปตามหลักคำสอนโดยไม่ใช้ความรุนแรงเนื่องจากพระเจ้าทรงเมตตาตามนุษย์และสอนให้มนุษย์มีความเมตตาต่อกัน รวมทั้งการเมตตาต่อสรรพสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างเช่นมุสลิมต้องมีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์แม้คนกลุ่มนั้นจะมีการนับถือศาสนาที่ต่างออกไป หรือการมีเมตตาต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งถือเป็นสิ่งที่พระเจ้าทรงสร้าง

3.2 สภาพทั่วไปของสังคมชาวไทยมุสลิม ชาวไทยมุสลิมทั่วทุกภาค มีการตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านหรือเป็นชุมชนของชาวไทยมุสลิมมีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง จุดเด่นของสังคมชาวไทยมุสลิมมีความแตกต่างจากสังคมอื่นคือมีศาสนาผูกพันตลอดเวลา

ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่อาศัยอยู่ใน 3 จังหวัดภาคใต้ ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ มีภูมิหลัง บริบทและมีความเชื่อที่แตกต่างจากชาวไทยมุสลิมในส่วนอื่น ๆ ของประเทศ คือในอดีตเป็นพื้นที่ที่ประชาชนเคยนับถือภูตผีปีศาจ แล้วหันมานับถือศาสนาพราหมณ์ฮินดูที่มีพระเจ้าหลายองค์ ต่อมาจึงรับนับถือศาสนาพุทธ และนับถือศาสนาอิสลามในปัจจุบัน ดังนั้นชาวไทยมุสลิมในส่วนนี้ จึงมีแนวการปฏิบัติที่ผสมผสานกันระหว่างศาสนา พิธีกรรมและวัฒนธรรม ชาวไทยมุสลิมในส่วนนี้มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว คือ การพูดภาษามลายูถิ่น การมีประวัติศาสตร์ร่วมกันและการมีศาสนาอิสลามที่เป็นแบบเฉพาะของตนแตกต่างจากชาวไทยมุสลิมในส่วนอื่น ๆ ของประเทศ

มีการแบ่งชาวไทยมุสลิม เป็น 3 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลแตกต่างกันคือกลุ่มที่ 1 ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส หรือที่เรียกว่าภาคใต้ตอนล่างหรือ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มที่ 2 ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่ไม่ใช่ 3 จังหวัด หรือภาคใต้ตอนบน และกลุ่มที่ 3 ชาวไทยมุสลิมในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคอีสาน ชาวไทยมุสลิมกลุ่มที่ 3 นี้มักไม่มีปัญหาในการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ ส่วนกลุ่มที่มีเอกลักษณ์ของตนเองเฉพาะ มีประวัติความเป็นมาของตนเองและ มีการใช้ภาษาที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มอื่นคือกลุ่มที่ 1 ซึ่ง ความไม่เข้าใจภาษาเป็นอุปสรรคในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องการศึกษา

สังคมชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ กับสังคมชาวไทยมุสลิมในภาคอื่น ๆ จึงมีความแตกต่างกัน มีความเหมือนกันในความเป็นมุสลิมเท่านั้นและในด้านการคบหาสมาคมจะคบหากันในกลุ่มคน 3 จังหวัดด้วยกัน เมื่อคนกลุ่มนี้มาอยู่ที่ภาคกลาง นอกจากนี้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้เป็นกลุ่มที่รักษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่นหรืออัตลักษณ์ไว้ได้มากกว่ากลุ่มใด แม้ช่วงเวลายาวนานผ่านมากกว่า 20 ปี ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้โดยเฉพาะในชนบท ยังคงรักษาสภาพเดิมไว้ได้ไม่เปลี่ยนแปลง

ในอนาคตสังคมโลกและสังคมไทยจะเห็นความสำคัญของศาสนาอิสลามและชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะรัฐบาลจะเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนรวมทั้งชาวไทยมุสลิมเองจะมีความเคร่งครัดทางศาสนามากขึ้น มีการเรียนรู้ในศาสนาของตนเองมากขึ้น บางคนเห็นว่าการเคร่งครัดที่มีมากขึ้นและปรากฏให้เห็นนั้นเป็นเพียงเปลือกนอก ของศาสนาหาใช่แก่นสารของศาสนา กล่าวคือ ชาวไทยมุสลิมจะมีการละหมาดมากขึ้น โดยขาดจิตวิญญาณที่มุ่งตรงต่อพระเจ้า หรือการคลุมฮิญาบของสตรีมุสลิมเป็นเพียง “ภาพลักษณ์” ภายนอก รวมทั้งการตกแต่งมัสยิดให้สวยงามแทนการทำหน้าที่ (Functions) ของมัสยิดต่อชุมชน สิ่งเหล่านี้จะมากขึ้นในสังคมไทย

อย่างไรก็ตาม ความเห็นที่แตกต่างออกไปดังกล่าวมิได้ขัดแย้งกับความเห็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ส่วนใหญ่ยังคงเห็นว่า ในอนาคต เมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า การสื่อสารมีลักษณะไร้พรมแดน สังคมโดยรวมเห็นความสำคัญของศาสนาอิสลามมากขึ้นแล้ว ชาวไทยมุสลิมเองจะหันมาสนใจเรียนรู้ หรือนับถือศาสนาแบบเข้าใจมากขึ้นมิใช่เป็นเพียงการนับถือศาสนาตามบรรพบุรุษดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา

3.3 ครอบครัวและประชากร

3.3.1 การวางแผนครอบครัวและการคุมกำเนิด ชาวไทยมุสลิมมีการวางแผนครอบครัวแต่มีวิธีคิดที่ต่างกับกับตะวันตกและสังคมไทย ที่ภาครัฐและภาคเอกชนได้รณรงค์ส่งเสริมให้คนไทยคุมกำเนิดมาเป็นเวลาหลายสิบปี แต่ชาวไทยมุสลิมมีการวางแผนครอบครัวที่จะให้บุตรได้รับ

การศึกษาสูงขึ้น เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานก็มีการวางแผนร่วมกันว่าจะให้บุตรเรียนต่อคณะอะไร เพื่อมีอาชีพเลี้ยงตนเองและคู่ครองได้ ในการหาคู่ครองมีการปรึกษาเรื่องการมีบุตร มีชาวไทยมุสลิม บางส่วนที่ไม่เคร่งศาสนาจะยอมรับ และเชื่อเรื่องการคุมกำเนิดตามแบบชาติตะวันตก แต่ส่วนใหญ่แล้วสิ่งใดที่ขัดกับหลักการอิสลามแล้วชาวไทยมุสลิมจะไม่ปฏิบัติตาม

3.3.2 บทบาทของสถาบันครอบครัว สถาบันครอบครัวจะยังคงมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรแต่จะทำหน้าที่น้อยลง เนื่องจากกระแสสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้บิดามารดามีเวลาดูแลบุตรน้อยลงและมีสถาบันอื่นเข้ามาช่วยทำหน้าที่ กล่าวคือ เมื่อสังคมจะมีความก้าวหน้า การประกอบอาชีพมีการแข่งขันกันมากขึ้น มีมุสลิมรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูงขึ้น เมื่อจบการศึกษาแล้วจะหันมาทำงานในเมืองมากขึ้น โดยละทิ้งอาชีพเดิมของพ่อแม่ แต่ศาสนาอิสลามกำหนดให้บิดามารดาต้องเลี้ยงดูบุตร ดังนั้น การศึกษาในอนาคตจึงต้องสร้างความแข็งแกร่งให้ครอบครัว เช่น มีการให้การอบรมเรื่องคุณธรรมในครอบครัว การดูแลบุตรทั้งทางกายภาพ และทางจิตใจ

ความเห็นที่แตกต่างในเรื่องนี้ คือ กลุ่มชาวไทยมุสลิมที่ไม่มีความรู้ทางศาสนา ไม่มีความรู้ทางสามัญ และมีความยากจนจะผลัดภาระการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้เป็นหน้าที่ของสถาบัน เช่น โรงเรียน มัสยิด ส่วนชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่นิยมส่งบุตรเรียนที่สถาบันศึกษาปอเนาะ

3.3.3 การดูแลผู้สูงอายุ สังคมชาวไทยมุสลิมจะไม่ต่างกับสังคมชาวไทยโดยรวมในเรื่องการมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น แต่ความเห็นเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ มี 2 ประเด็นที่มีความสอดคล้องกัน ดังนี้

ประเด็นแรก ผู้สูงอายุชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะไม่ถูกทอดทิ้งแต่จะอยู่กับลูกหลาน เนื่องจากมีข้อบัญญัติทางศาสนาเรื่องความกตัญญู และกำชับให้ดูแลกัน เช่น มีคำสอนว่า “สวรรค์อยู่ใต้ฝ่าเท้าของมารดา” ในขณะที่เดียวกันองค์กรทางศาสนามีการอบรมในเรื่องนี้อยู่เสมอ

ประเด็นที่ 2 ผู้สูงอายุชาวไทยมุสลิมที่ถูกทอดทิ้งมีมูลนิธิดูแล ปัจจุบันมีมูลนิธิสันติชนและมูลนิธิคุณธรรม ทั้ง 2 แห่งตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานครและต่อไปหากมีผู้สูงอายุมากขึ้น และมีการจัดการด้านนี้มากขึ้นสังคมชาวไทยมุสลิมมีกองทุนชะกาตคอยดูแล รวมทั้งกองทุนชะกาตจากต่างประเทศที่คอยช่วยเหลือผู้ยากไร้

โดยสรุปลักษณะครอบครัวชาวไทยมุสลิมจะได้รับผลกระทบจากกระแสโลกภิวัตน์น้อย ในขณะที่สังคมตะวันตก สตรีมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้นขณะเดียวกันก็มีการแต่งกายที่เปิดเผยมากขึ้น แต่สังคมชาวไทยมุสลิมจะมีการป้องกันไม่เป็นไปตามกระแสเนื่องจากมีข้อกำหนดทางศาสนาในเรื่องหน้าที่ของสามี หน้าที่ของภรรยา และหน้าที่ของบุตรและการแต่งกายของสตรีและบุรุษไว้อย่างชัดเจน ชาวไทยมุสลิมบางส่วนอาจได้รับผลกระทบจากกระแสโลกภิวัตน์ตามสังคมตะวันตก

ไปบ้าง แต่ส่วนใหญ่ยังคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของสังคม กล่าวคือ มีความเชื่อว่าเมื่อมุสลิมตายไปแล้ว จะมีการสอบสวนพฤติกรรมบาปบุญคุณโทษที่ได้ทำไปในโลกปัจจุบัน ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือผู้ที่ทำผิดบัญญัติศาสนาจะมีบาปต้องถูกลงโทษในโลกหน้าที่มีความข้งขันกว่าโลกปัจจุบัน

3.4 การศึกษาและศาสนา

3.4.1 การศึกษาสายสามัญและการศึกษาสายศาสนา ในอดีตที่ผ่านมา

สังคมชาวไทยมุสลิมให้ความสำคัญกับการศึกษาศาสนาอิสลามมากกว่าการศึกษาสายสามัญเพราะยึดหลักว่า “โลกนี้เป็นโลกชั่วคราว โลกหน้าเป็นโลกถาวร” มุสลิมส่วนใหญ่จึงได้รับการศึกษาสายสามัญน้อย ชาวไทยมุสลิมจึงมีอาชีพรับจ้างและใช้แรงงานมาก การแข่งขันที่จะพัฒนาอาชีพมีน้อย เมื่อรัฐให้การอุดหนุน โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามหรือสถาบันศึกษาปอเนาะโดยให้เปลี่ยนหลักสูตรมาเป็นโรงเรียนสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นคนรุ่นใหม่รุ่นบุตรหลานที่ขึ้นมาเป็นผู้บริหารแทนรุ่นพ่อซึ่งเป็น “โต๊ะครู” คนรุ่นใหม่ที่จบปริญญาตรีจากในประเทศและต่างประเทศเหล่านี้จึงเปลี่ยนหลักสูตรจากการสอนศาสนาอย่างเดียวมาเป็นสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญมากขึ้นและในอนาคตจะมีมากขึ้น ในด้านความเชื่อทางศาสนา มีหลักให้เรียนศาสตร์ทุกสาขา มีคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอานสอนให้เรียนรู้ศาสตร์ทุกสาขาแม้ว่าจะเป็นศาสตร์ที่มีความขัดแย้งกับอิสลาม และส่งเสริมให้เรียนทั้งด้านสามัญและด้านศาสนาเพื่อให้มีวิจรรณญาณ เมื่อศาสนามีหลักดังกล่าว ชาวไทยมุสลิมจึงมีความต้องการเรียนทั้งด้านสามัญและด้านศาสนา แต่ให้ความสำคัญกับการศึกษาอิสลามมากกว่าการศึกษาสายสามัญ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะยังคงได้รับความนิยมจากผู้ปกครอง เนื่องจากโรงเรียนของรัฐมีคาบเรียนศาสนาน้อย แม้ที่ผ่านมาจะมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะด้านสามัญอยู่ในระดับต่ำสุดของประเทศเนื่องจากนักเรียนมีเวลาเรียนมากกว่า 40 คาบต่อสัปดาห์ และครูขาดทักษะการสอนมุ่งเน้นให้นักเรียนท่องจำ การยกระดับคุณภาพจึงต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการ คุณภาพของครูผู้สอนและสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจทั้งในโรงเรียนนอกโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ที่หลากหลาย

นอกจากนี้ประเด็นสำคัญ 2 ประการ

ประการแรก มีการคำนึงถึงสัดส่วนการเรียนศาสนากับสาขาของผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนบางส่วนต้องการเรียนศาสนาเพียงเพื่อเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แต่บางส่วนต้องการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ด้านนี้โดยตรง เช่น เป็นครูสอนศาสนา

ประการที่ 2 รัฐควรคำนึงถึงความต้องการบุคลากรของประเทศและกำหนดสัดส่วนอาชีพที่ต้องการในอนาคตเพื่อให้โรงเรียนเหล่านี้ได้ผลิตนักเรียนอาชีพต่าง ๆ ตามสัดส่วน

ของอาชีพที่รัฐต้องการเพื่อให้ผู้เรียนมีงานทำเมื่อจบการศึกษา

ข้อสังเกตของการจัดการด้านการศึกษาและศาสนาของชาวไทยมุสลิม คือ ในขณะที่สังคมไทยมีการแข่งขันกันด้านการศึกษาอย่างรุนแรง แต่สังคมชาวไทยมุสลิมจะไม่แข่งขันกันหรือเป็นการแข่งขันกันที่มีกติกาคือมีหลักการอิสลามเป็นตัวกำหนดและมีลักษณะมุ่งประโยชน์ต่อสังคมมากขึ้น

โดยสรุป ศาสนาอิสลามส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งด้านสามัญและด้านศาสนา ในอนาคตรัฐบาลจะส่งเสริมการเรียนการสอนอิสลามมากขึ้น ชาวไทยมุสลิมโดยเฉพาะใน 3 จังหวัดภาคใต้นิยมส่งบุตรหลานเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากขึ้น โรงเรียนอิสลามในอนาคตจึงต้องมีการปรับการสอนด้านสามัญและเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการบุคลากรของประเทศ

3.4.2 ศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาของชาวไทยมุสลิม แยกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับอนุบาลและประถมศึกษา คือ ศูนย์จริยธรรมอิสลามประจำมัสยิดหรือในจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียกว่าโรงเรียนตาดิคา และมัสยิดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนาอิสลามตลอดชีวิตของชาวไทยมุสลิมตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ ต่อไปมัสยิดทุกมัสยิดจะมีเทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อในการเรียนการสอน

ระดับมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายให้โรงเรียนของรัฐที่สอนในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อยู่ในชุมชนมุสลิมเปิดสอนวิชาสามัญควบคู่วิชาศาสนาอิสลามและในกรุงเทพมหานคร โรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนหลักสูตรใหม่นี้เพื่อให้นักเรียนมุสลิมได้มีโอกาสเลือกเรียน มีแล้วที่โรงเรียนอิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ซึ่งมีเวลาเรียนวิชาศาสนาอิสลามไม่น้อยกว่า 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ระดับอุดมศึกษามีมหาวิทยาลัยของรัฐที่เปิดสอนคณะอิสลามศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยเอกชนที่เปิดสอนคณะอิสลามศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา วิทยาเขตยะลา และวิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยของรัฐที่เปิดสอนสาขาอิสลามศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยเอกชน เช่น มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และมีแนวโน้มที่มหาวิทยาลัยของรัฐและของเอกชนจะเปิดสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสาขานาการอิสลาม และสาขาประกันแบบอิสลามที่จะเปิดสอนต่อไปในอนาคต เพื่อรองรับตลาดประกันชีวิตและประกันภัยแบบอิสลาม

3.4.3 การรวมกลุ่มกันปฏิบัติศาสนกิจ (ละหมาดวันศุกร์) ศาสนาอิสลามสอนว่าวันที่ดีที่สุดของสัปดาห์คือวันศุกร์ เดือนที่ดีที่สุดคือเดือนรอมฎอน (เดือนถือศีลอด) ทุกวันศุกร์ชาวไทยมุสลิมจะทำพิธีละหมาดในเวลาประมาณ 12.30 น. มุสลิมทุกคนจะต้องเข้าร่วมฟังเทศนาธรรมและทำพิธีละหมาดวันศุกร์ร่วมกัน และมุสลิมทุกคนจะต้องทำพิธีละหมาด 5 เวลา คือ

ช่วงเช้ามีด (ซุบฮ์) ระหว่างดวงอาทิตย์กำลังทอแสงจากขอบฟ้าตั้งแต่เวลาประมาณ 05.00 - 06.00 น. หรือจนมองเห็นเส้นด้ายสีขาวชัดเจน ช่วงบ่าย (คุฮรี) ตั้งแต่เวลาประมาณ 12.30 - 15.40 น. หรือจนถึงเวลาแดดคล้อย ช่วงเย็น (อัสริ) ตั้งแต่เวลาประมาณ 15.40 - 18.30 น. หรือจนดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า ช่วงค่ำ (มกริบ) ตั้งแต่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า (มกริบ) ตั้งแต่เวลาประมาณ 18.30 - 19.40 น. หรือจนดวงอาทิตย์หมดแสง ช่วงกลางคืน (อิชา) ตั้งแต่เวลาประมาณ 19.40 - 24.00 น.

เวลาที่กำหนดเป็นเวลารประมาณการ เวลาจริงจะเปลี่ยนทุกสัปดาห์ขึ้นอยู่กับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และฤดูกาลของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งสามารถดูได้จากปฏิทินบอกเวลาละหมาดในกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ ทั้ง 5 เวลา สำหรับมุสลิมที่ติดภารกิจสำคัญ เช่น อยู่ในระหว่างการเดินทางจะสามารถละหมาดย่อและละหมาดรวมได้ หรือคนป่วยสามารถนอนละหมาดได้ ทุกคนจะต้องทำละหมาดเพื่อเข้าเฝ้าพระเจ้า เพื่อขอบคุณพระเจ้า มุสลิมถือว่าความสำเร็จของเราพระองค์เป็นผู้ให้ ทุกคนเป็นผู้กระทำ สวรรค์และนรกเป็นของพระองค์ มิได้ตอบแทนทุกคนที่ทำความดีหรือความชั่ว วันศุกร์เป็นวันสำคัญทางศาสนาอิสลามประจำสัปดาห์ที่มุสลิมทุกคนจะต้องมารวมกลุ่มกันปฏิบัติศาสนกิจที่มัสยิดเท่านั้น จะมีการเทศนาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระเจ้าจากคัมภีร์อัลกุรอาน จากคำสอนของนบีมุฮัมมัด และจากหนังสืออัลฮะดีษ (จริยวัตรศาสนา) ให้กับทุกคนที่เข้าร่วมละหมาดวันศุกร์

3.4.4 การเรียนภาษาต่างประเทศ ชาวไทยมุสลิมทุกคนต้องเรียนคัมภีร์อัลกุรอานที่พระเจ้าประทานให้มาแก่ท่านนบีมุฮัมมัดเป็นภาษาอาหรับให้นำมาสอนมุสลิมและประชาชาติต่างๆ ที่ไม่มีความรู้ให้มีความรู้ มุสลิมต้องอ่านคัมภีร์อัลกุรอานเป็นภาษาอาหรับ และจำกุรอานในบทแรกและบทสั้น ๆ หลาย ๆ บทได้ เพื่อใช้อ่านในพิธีละหมาดซึ่งมุสลิมในระดับโต๊ะครูหรือผู้สอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่จะแปลความหมายของคัมภีร์อัลกุรอานและอัลฮะดีษจากภาษาอาหรับเป็นภาษาไทยได้ เพื่อใช้อ่านในการละหมาด ผู้สอนศาสนาอิสลามใน 3 จังหวัดภาคใต้ทุกคนสามารถให้ความหมายคัมภีร์อัลกุรอานและอัลฮะดีษจากภาษาอาหรับเป็นภาษาอาหรับ หรือภาษาท้องถิ่น หรือแปลเป็นภาษาไทยได้ มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถอ่าน เขียน ภาษาอาหรับได้เกือบทุกคน การเรียนภาษาเป็นสิ่งที่ศาสนาส่งเสริม

3.5 วัฒนธรรม

3.5.1 ความหลากหลายในกลุ่มชาวไทยมุสลิม ชาวไทยมุสลิมมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมขึ้นกับท้องถิ่นหรือเขตภูมิศาสตร์ ชาวไทยมุสลิมที่เป็นคนจีนฮ่อพูดภาษาจีน มัสยิดมีป้ายภาษาจีนคู่กับภาษาไทย และพูดภาษาถิ่นภาคเหนือ ชาวไทยมุสลิมภาคตะวันออกเฉียงเหนือพูดภาษาอีสาน มีจำนวนมากที่มีเชื้อสายปาตานหรือเป็นคนที่มาจากประเทศปาเกีสถาน ชาวไทยมุสลิมในภาคกลางและกรุงเทพมหานครพูดภาษาไทยภาคกลางซึ่งเป็นภาษาราชการ ส่วนชาวไทยมุสลิมในบางชุมชนในจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดปทุมธานี ยังรักษาวัฒนธรรมเดิมด้านภาษาถิ่นที่บรรพบุรุษใช้ภาษามาเลเซียหรือภาษาถิ่นเป็นภาษาพูดในชุมชนของตนจนถึงปัจจุบัน และชาวไทยมุสลิมในส่วนที่มีจำนวนมากที่สุดคือใน 3 จังหวัดภาคใต้พูดภาษาถิ่นของตนเองตามบรรพบุรุษ

3.5.2 การปกป้องเอกลักษณ์ความเป็นมุสลิม ชาวไทยมุสลิมมีการปกป้องเอกลักษณ์ความเป็นมุสลิมเข้มแข็งมาก มุสลิมทุกคนต้องเรียนศาสนาอิสลามและได้รับการปลูกฝังความเชื่อและความศรัทธามาตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่และในวัยชรา ทุกคนได้ยึดมั่นปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเข้มแข็งและบางเรื่องเข้มงวดมาก เช่น ศาสนาอิสลามห้ามบริโภคสุรเค็ดขาด ศาสนาห้ามแต่งงานกับผู้ที่มิได้นับถือศาสนาอิสลาม มุสลิมก็จะชวนคนที่จะแต่งงานด้วยที่นับถือศาสนาอื่นให้เปลี่ยนศาสนามารับนับถือศาสนาอิสลาม มุสลิมที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่นมีจำนวนน้อย ยกเว้นมุสลิมที่มีลักษณะพ่อหรือแม่นับถือศาสนาอิสลามแต่อีกคนหนึ่งนับถือศาสนาอื่น ชาวไทยมุสลิมทุกครอบครัวจะให้บุตรเรียนศาสนาตั้งแต่เด็ก หากไปซื้อบ้านใหม่อยู่ในชุมชนที่มีใช้มุสลิมไม่มีครูสอนศาสนา ก็มักหาครูสอนศาสนาจากนอกชุมชนมาสอนบุตรที่บ้านในวันหยุด

3.5.3 การใช้ภาษาถิ่นใน 3 จังหวัดภาคใต้ ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ถือว่าภาษาฮาวีเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่สำคัญในชีวิตประจำวัน เป็นส่วนหนึ่งของศาสนาอิสลามเพราะตำราศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นภาษาฮาวี ปัจจุบันมีพจนานุกรมภาษาไทย - ฮาวี เพื่อให้ข้าราชการที่ไปบริการประชาชนในพื้นที่ได้รู้ภาษาฮาวีเพื่อการสื่อสารในอนาคต ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้ยังคงพูดภาษาถิ่นแต่มีการพูดภาษาไทยมากขึ้นและไม่ว่าชาวไทยมุสลิมกลุ่มนี้จะเดินทางไปในภาคใดของไทยจะยังคงคบหาเหนียวแน่นกับคนกลุ่มเดียวกัน หากที่จะผสมผสานกลมกลืนกับชาวไทยมุสลิมกลุ่มอื่น ๆ

3.5.4 การแต่งกายชุดฮิญาบสตรีไทยมุสลิมยังแต่งกายชุดฮิญาบอยู่และจะมีมากขึ้นเนื่องจากชาวไทยมุสลิมทั้งชายและหญิงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของศาสนาอิสลามเพิ่มมากขึ้น คัมภีร์อัลกุรอานที่แปลเป็นภาษาไทยมีมากขึ้น หนังสืออัลอะดิษที่แปลเป็นภาษาไทยมีมากขึ้น สตรีมุสลิมจึงทราบว่าศาสนาอิสลามใช้ให้ทำอะไรและห้ามทำอะไร เมื่อออกนอกบ้านศาสนาใช้ให้ปกปิดร่างกายให้มิดชิดเปิดเพียงใบหน้าและฝ่ามือ ชาวไทยมุสลิมได้ศึกษาศาสนาอิสลาม

และนำมาปฏิบัติเป็นการป้องกันอาชญากรรมทางเพศ

3.6 การดำเนินชีวิตประจำวัน

3.6.1 การรวมกลุ่มทำกิจกรรมของชาวไทยมุสลิม การรวมกลุ่มทำกิจกรรมของชาวไทยมุสลิมจะเป็นไปใน 2 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะแรกการรวมกลุ่มทำพิธีทางศาสนาอิสลาม ได้แก่ การรวมกลุ่มละหมาดวันศุกร์ ทุกวันศุกร์ที่มัสยิด เริ่มจากการฟังเทศนาธรรมและร่วมพิธีละหมาดวันศุกร์เวลาประมาณ 12.30 - 13.00 น. การรวมกลุ่มละหมาดยามค่ำคืนเวลาประมาณ 19.30 - 21.00 น. ตลอดเดือนรอมฎอน (เดือนถือศีลอด) ที่มัสยิด การรวมกลุ่มละหมาดเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาในเวลาเช้าประมาณ 07.00 - 9.00 น. เช่น ในวันตรุษอีดิ้ลอัฎฮา (ตรุษฮัจยี) และในวันตรุษอีดิ้ลฟิตรี (ตรุษออกบวช) เป็นวันสิ้นสุดของการถือศีลอด ภายหลังการละหมาดมีการฟังเทศนาธรรมและร่วมกันรับประทานอาหารที่นำมาจากบ้าน

ลักษณะที่สอง การรวมกลุ่มกันทางสังคม เช่น ร่วมงานแต่งงาน ร่วมงานหาทุน ให้กับมัสยิดหรือโรงเรียน มูลนิธิหรือสมาคมการกุศล

3.6.2 การคบหาสมาคมของชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยพุทธ

ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมมีการคบหากัน อยู่ร่วมในชุมชนเดียวกันมานับแต่บรรพบุรุษ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยกเว้นพิธีกรรมทางศาสนาที่ต้องแยกกันทำ ชาวไทยพุทธปฏิบัติตามพิธีกรรมของศาสนาพุทธ ชาวไทยมุสลิมปฏิบัติตามพิธีกรรมของศาสนาอิสลาม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข วัดอยู่ติดกับมัสยิด เจ้าอาวาสของวัดและโต๊ะอิหม่ามของมัสยิดรู้จักกัน มีการไปมาหาสู่ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม การทำธุรกิจสามารถร่วมกันทำได้ ยกเว้นธุรกิจการพนัน ธุรกิจที่มีดอกเบี้ย โสเภณี สุรา การเลี้ยงสุกร หรือภัตตาคารที่จำหน่ายอาหารจากเนื้อสุกร เป็ด เป็นต้น

3.6.3 ความเป็นสังคมบริโภคนิยมและวัตถุนิยม สังคมชาวไทยมุสลิมโดยรวมมีลักษณะคล้ายตามสังคมชาวไทยโดยทั่วไป แต่สิ่งที่ไม่คล้ายตามสังคมไทยทั่วไปคือการเป็นสังคมที่นิยมวัตถุและเป็นสังคมบริโภคนิยม เพราะคุณธรรมของอิสลามจะเป็นตัวป้องกันมิให้คล้ายตามสังคมตะวันตกมากนัก อิสลามสอนเรื่องการบริโภคอย่างพอเพียงและบริโภคสิ่งที่ฮาลาล (ได้รับอนุญาต) ห้ามปรามการบริโภคที่มีลักษณะฟุ่มเฟือย

3.6.4 การอยู่เป็นชุมชนมุสลิม เมื่อมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาวไทยมุสลิมก็สามารถอยู่ร่วมกับชาวไทยต่างศาสนาได้ มีการคบหาสมาคมระหว่างกัน ในขณะเดียวกันลักษณะชุมชนมุสลิมที่เคยมีมาในอดีตจะไม่หายไป มุสลิมจะพยายามอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนมุสลิม หากมีการไปอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรหรือแยกตัวออกไป ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงจากการรวมตัว

เชิงพื้นที่ที่กลายเป็นความสัมพันธ์แบบชุมชนเสมือนจริง (Virtual Community) ยังคงมีการติดต่อและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น การละหมาดวันศุกร์ หรือการละหมาดในวันสำคัญทางศาสนา ประจำปี

4. ด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มนุษย์ทุกคนต้องดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะถือว่าธรรมชาติเป็นสิ่งที่พระเจ้าสร้างขึ้น มนุษย์จึงต้องนำธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าเห็นได้จากการฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหาร จำเป็นต้องมีการเอ่ยพระนามพระเจ้าว่าการฆ่าคราวนั้นมีจุดประสงค์เพื่อนำมันมาบริโภคหรือการตัดต้นไม้ต้องมีเหตุผลที่ชัดเจน นอกจากนี้การทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่นในโลกถือว่าเป็นบาป การทำกลั่นแกล้งให้ผู้อื่นถือว่าเป็นบาป การสร้างมลพิษจึงเป็นบาป การนำเทคโนโลยีไปทำลายใคร เป็นบาป ในทางตรงกันข้าม การทำให้คนมีความสุขจะได้รับความเมตตาจากพระเจ้า

ชาวไทยมุสลิมจึงมีลักษณะคล้ายตามชาวไทยส่วนใหญ่คือใส่ใจในการดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้นและชาวไทยมุสลิมรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มากับสังคมตะวันตกทุกประการที่ไม่ขัดกับอิสลามโดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการศึกษา โรงเรียนอิสลามทุกแห่งต้องนำเทคโนโลยีมาช่วยการศึกษาให้มีความก้าวหน้า

5. ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป

5.1 ชาวไทยส่วนใหญ่มีแนวโน้มเข้าใจชาวไทยมุสลิมและศาสนาอิสลามมากขึ้น

5.2 รัฐบาลมีความเข้าใจชาวไทยศาสนาอิสลามและชาวไทยมุสลิมมากขึ้นเห็นได้จากความใส่ใจเรื่องการศึกษา ศาสนา และทำให้ประเทศมุสลิมที่ทราบได้ชื่นชมรัฐบาลไทยที่ให้ความเสมอภาคกับชนกลุ่มน้อยในประเทศเป็นอย่างดี

5.3 สิ่งที่ชาวไทยมุสลิมจะเรียกร้องจากรัฐบาลเป็นอันดับแรก ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สิ่งแรกที่ชาวไทยมุสลิมโดยรวมเรียกร้องจากรัฐบาล คือ ความเป็นธรรม ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความยุติธรรม เข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น รู้จักวัฒนธรรมอิสลาม ไม่ใช่นโยบายลงโทษข้าราชการที่ทำผิดโดยส่งให้ไปประจำใน 3 จังหวัดภาคใต้ ไม่ดูถูกชาวไทยมุสลิมที่เป็นเกษตรกรและมีความรู้สามัญน้อย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนที่ ยึดมั่นในคำสอนทางศาสนาอิสลามอย่างมั่นคง หรือไม่ก็ดักกันสตรีไทยมุสลิมเรื่องการคลุมฮิญาบเนื่องจากสิ่งเหล่านี้เกี่ยวกับความเชื่อและปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา ไม่เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงาน

5.4 การแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดภาคใต้ระยะยาวในอนาคตต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่

6. ด้านกฎหมาย

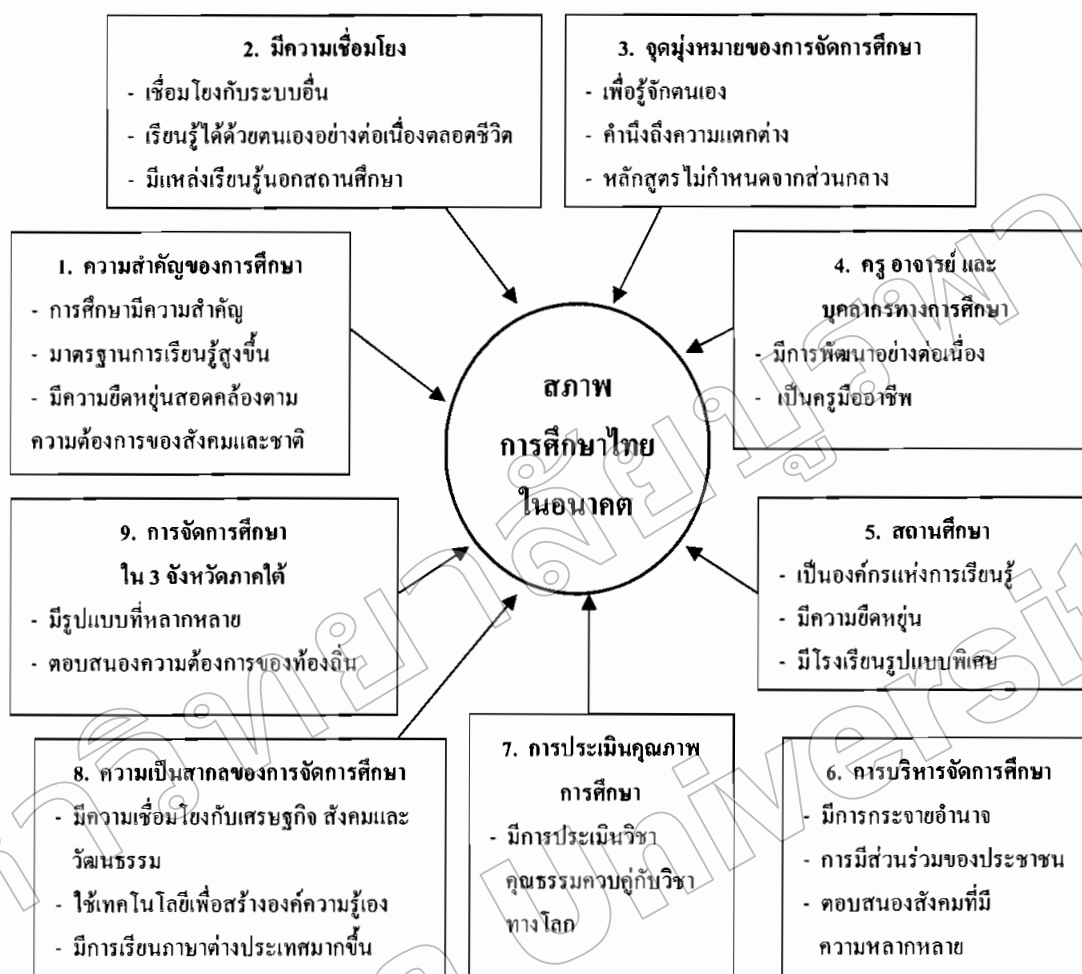
6.1 การให้มีคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด อิหม่าม คอเต็บประจำมัสยิดตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรอิสลาม พ.ศ. 2542 ซึ่งกรรมการเหล่านี้เป็นตำแหน่งทางราชการที่รัฐบาลไทยให้เกียรติ ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีตำแหน่งเทียบเท่าข้าราชการระดับสูง ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลายโอกาส

6.2 กฎหมายเกี่ยวกับชาวไทยมุสลิมมีความละเอียดอ่อนมากขึ้น ตอบสนองความต้องการของชาวไทยมุสลิม เช่น การมีพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการกองทุนชะกาต

สภาพการศึกษาไทยในอนาคต

สภาพแวดล้อมของโรงเรียนอิสลามในลำดับต่อมาซึ่งมีผลต่อการออกแบบรูปแบบโรงเรียนอิสลามที่เหมาะสมกับสังคมไทย คือสภาพการศึกษาไทยในอนาคต ศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีผลการวิเคราะห์ 9 ด้าน ดังนี้

1. ความสำคัญของการศึกษา
2. ความเชื่อมโยงของการศึกษากับระบบอื่น
3. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
4. ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
5. สถานศึกษา
6. การบริหารจัดการศึกษา
7. การประเมินคุณภาพการศึกษา
8. ความเป็นสากลของการจัดการศึกษา
9. การบริหารการศึกษาใน 3 จังหวัดภาคใต้

ภาพที่ 5 ผลการศึกษาเรื่องสภาพการศึกษาไทยในอนาคต

1. ความสำคัญของการศึกษา

การศึกษาไทยในอนาคตจะมีความสำคัญมากขึ้น เป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาสังคมไทย จะมีกระแสกดดันให้การศึกษาที่มีคุณภาพมากขึ้นเพื่อให้ประเทศแข่งขันได้และการที่ผู้ปกครองต้องการหลักประกันทางการศึกษาสำหรับบุตรหลานทำให้ทั้งผู้ปกครองและรัฐให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 21; รุ่ง แก้วแดง, 2544, หน้า 1; สกศ., 2548, บทสรุปสำหรับผู้บริหาร; สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2549, หน้า 3)

มาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยสูงขึ้น มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติ มีการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีคนเก่งและมีใจรักมาเป็นครูได้อย่างยั่งยืนภายใต้การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (เกษม วัฒนชัย, 2549, หน้า 1; สกศ., 2552,

หน้า 11; สมพงษ์ จิตระดับ, 2549, หน้า 1)

สังคมไทยมีปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ ช่วงที่ผ่านมานักเรียนที่เข้าเรียนสายอาชีวศึกษาลดปริมาณลง ในอนาคตสังคมไทยมีความต้องการคนงานที่มีความรู้ (Knowledge Worker) (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550, หน้า 1; มนตรี สุภาพร, 2541, หน้า 19; วิทยากร เขียวกุล, 2549, หน้า 1; อนุช อาภาภิรม, 2548 ก, หน้า 1)

2. ความเชื่อมโยงของการศึกษากับระบบอื่น

ผู้จบการศึกษาสามารถใช้ความรู้เชื่อมโยงสู่การใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง เพราะการจัดการศึกษามีการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง รวมทั้งมีความเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและเอกชน (เกษม วัฒนชัย, 2547, หน้า 1; สศช., 2549, หน้า 48; ดนัย เทียนพูน, 2548, หน้า 1; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2548 ข, หน้า 1; พอล เลอมัง, 2546, หน้า 1; วิกรม กรมดิษฐ์, 2552, หน้า 1; ไสว บุญมา, 2547, หน้า 1; สมพงษ์ จิตระดับ, 2549, หน้า 1)

ระบบการเรียนรู้ของระบบการศึกษาคือระบบที่เอื้ออำนวยให้คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาและมีคุณธรรมนำความรู้ มีปัจจัยและเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเต็มตามศักยภาพ มีสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ทุกแห่งและทุกเวลาโดยเน้นความสำคัญที่ครู ผู้ปกครอง ชุมชน บุคคลตัวอย่าง สื่อมวลชน รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยี (บุญเกียรติ ชีวะตระกูลกิจ, 2548, หน้า 1; รุ่ง แก้วแดง, 2549, หน้า 1; สกศ., 2552, หน้า 10 - 11)

โรงเรียนมีการบริหารจัดการแบบเชื่อมโยง (Interconnectedness) เช่น การทำงานเป็นทีม มีการเชื่อมโยงระหว่างทีมงานกับทีมงาน ระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน และระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในลักษณะเครือข่ายโรงเรียน เครือข่ายผู้ปกครองและเครือข่ายชุมชน (รุ่ง แก้วแดง, 2544, หน้า 1; สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550, หน้า 2)

มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ และการศึกษาดตามอัธยาศัย เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และศูนย์กีฬาและนันทนาการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต (สกศ., 2552, หน้า 21 - 22)

3. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รู้จักตนหรือเพื่อพัฒนาคนไทยยุคใหม่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยมีความสอดคล้องกับพื้นฐานทางศาสนา ภาษา วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ คำนึงถึงความแตกต่างไม่ติดขัดกับ

หลักสูตรที่กำหนดจากส่วนกลางหรือจัดเป็นรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ สามารถตอบสนอง สังคมไทยในอนาคตที่มีความหลากหลาย (จูนทร์ ลักษณะวิสัย, 2552, หน้า 1; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2547, หน้า 1; พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2549, หน้า 1; มนตรี สุภาพร, 2541, หน้า 26; ไมเคิล ไรท, 2547, หน้า 1; สกศ., 2551, หน้า ๕; อัมมาร์ สยามวาลา, 2548, หน้า 1)

การศึกษาทุกระดับมีจริยธรรมสอดแทรก ให้ผู้เรียนเข้าใจแก่นแท้หรือ “หลักคิด” ของ ศาสนา (มนตรี สุภาพร, 2541, หน้า 40; อนุช อภาภิรมย์, 2552, หน้า 3)

4. ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในเนื้อหาวิชา ที่สอนและเทคโนโลยี เพื่อสามารถเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้ ครูยุคใหม่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีใจรัก มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี (เกษม วัฒนชัย, 2549, หน้า 1; บุญเกียรติ ชีวะตระกูลกิจ, 2548, หน้า 1; ประkob คุปรัตน์, 2548, หน้า 1; สกศ., 2552, หน้า 13)

สังคมมีความคาดหวังให้ครูเป็นครูก้าวหน้า (Professionalism) มากขึ้นโดยมุ่งเน้นให้ครู มีความเป็นนักจัดการเรียนรู้ (Learning Manager) มีเจตคติแห่งความเป็นครูสูง มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติวิชาชีพที่ทันสมัยอยู่ในระดับสูง (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2549, หน้า 4)

5. สถานศึกษา

โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) คือ มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น การปรับโครงสร้าง ปรับหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน (สกศ., 2552, หน้า 41 - 42; สมศ., 2553, หน้า 1, สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2549, หน้า 1)

โรงเรียนรูปแบบพิเศษหรือหลักสูตรใหม่ จะมีจำนวนมากขึ้นตามลักษณะความต้องการ ที่หลากหลายของกลุ่มคนในสังคมไทย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550, หน้า 1; อนุช อภาภิรมย์, 2548 ข, หน้า 1)

6. การบริหารจัดการศึกษา

การบริหารจัดการศึกษาใหม่ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Area Based) รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วน ตลอดจนมีการนำระบบบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการบริหารจัดการเงินและงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Demand Side) โดยให้ผู้เรียนเลือกรับบริการที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองสังคมที่มีความหลากหลาย ลดการควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการและเขตพื้นที่การศึกษา (จูนทร์ ลักษณะวิสัย, 2552, หน้า 1; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2547, หน้า 1; สกศ., 2552, หน้า 21 - 22; สุกัญญา หาญตระกูล, 2552, หน้า 1;

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2549, หน้า 1)

7. การประเมินคุณภาพการศึกษา

การประเมินคุณภาพการศึกษาไม่ใช่เพียงตัวเลขการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนแต่เป็นการนำระบบคุณธรรมนำความรู้มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพทุกวิชาทางโลกจะต้องมีวิชาคุณธรรมควบคู่กันเสมอ ผู้เรียนมีงานทำเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550, หน้า 3; เกษม วัฒนชัย, 2549, หน้า 1; จุรินทร์ ถักยณวิศิษฐ์, 2552, หน้า 1; เศรษฐภูมิ วรรณไพศาล, 2549, หน้า 1; สายพิน แก้วงามประเสริฐ, 2551, หน้า 1; อัมมาร์ สยามวาลา, 2548, หน้า 1)

8. ความเป็นสากลของการจัดการศึกษา

การศึกษามีความเป็นสากลมากขึ้น สภาพโลกาภิวัตน์ที่มีการเชื่อมโยงในทุกด้านร่วมกันทั่วโลกส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้าย องค์ความรู้ กฎกติกา การดำเนินการด้านต่าง ๆ ทั้งการค้า การลงทุน การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เชื่อมต่อถึงกัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550, หน้า 2)

มีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างสูงเพื่อสร้างองค์ความรู้เอง สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) การเรียนรู้ตามระดับการพัฒนาสมอง (Brain - based Learning) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงเพื่อแก้ปัญหา (Problem - based Learning) การเรียนรู้โดยกิจกรรมโครงการ (Project-based Learning) และการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย (Research - based Learning) เป็นต้น (รุ่ง แก้วแดง, 2549, หน้า 1; วิวรรณ ชาราหิรัญโชติ, 2550, หน้า 1)

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีมากขึ้น การสื่อสารที่ไร้พรมแดน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเปิดเสรีทางการค้าในระบบทุนนิยม ทำให้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้น แรงงานต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป บุคลากรทุกระดับและแรงงานที่ไม่มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศจะไม่ใช่ที่ต้องการ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, หน้า 28; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550, หน้า 7; พอล เลอมัง, 2546, หน้า 1; มนตรี สุภาพร, 2541, หน้า 19)

9. การจัดการศึกษาใน 3 จังหวัดภาคใต้

สภาพการศึกษาใน 3 จังหวัดภาคใต้ในอนาคต มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นบนพื้นฐานพหุวัฒนธรรม พหุภาษา มีการเชื่อมต่อระหว่างหลักสูตรพื้นฐาน ศาสนา อาชีพ เพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและเพื่อการประกอบอาชีพ สามารถเชื่อมต่อการจัดการศึกษาระดับและประเภทต่าง ๆ ได้ ทั้งในโรงเรียนของรัฐและเอกชน

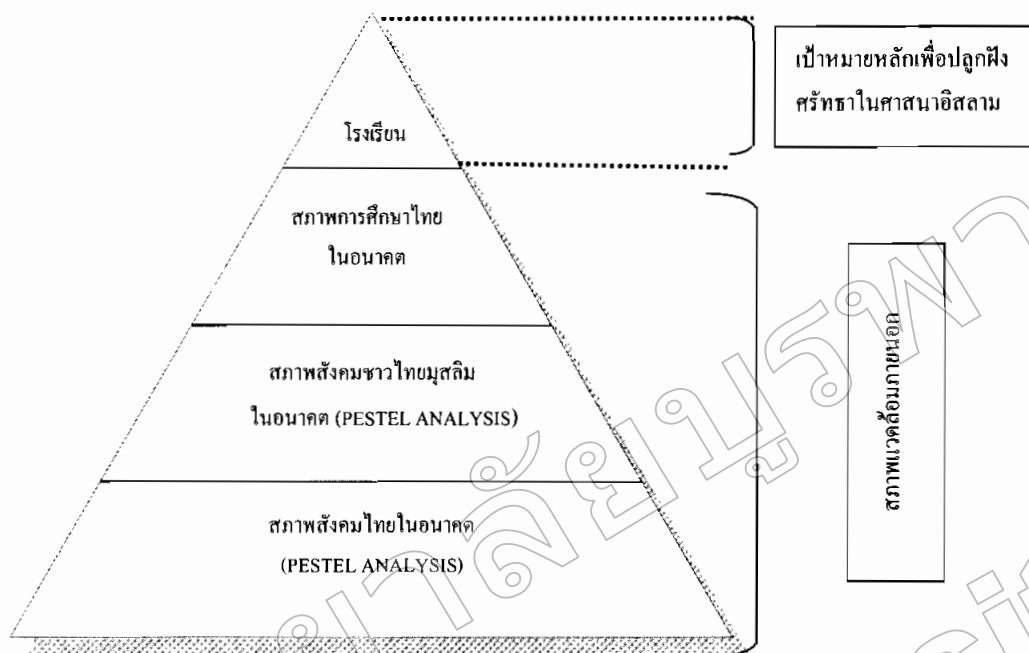
โรงเรียนตาดีกา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, หน้า 1 - 3; อมรวิชัย นาคธรรมพ, 2550, บทคัดย่อ)

รูปแบบโรงเรียนอิสลามที่เหมาะสมกับสังคมไทย

ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในระดับมหภาค (Environmental Scanning) เรื่องสภาพสังคมไทยในอนาคต ในขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในระดับกลุ่มชาวไทยมุสลิม เรื่องสภาพสังคมชาวไทยมุสลิมในอนาคตในขั้นตอนที่ 2 และการศึกษาบริบทด้านการศึกษาไทยในอนาคต เรื่องสภาพการศึกษาไทยในอนาคตในขั้นตอนที่ 3

ผู้วิจัยได้นำปัจจัยระดับมหภาคทั้ง 3 ระดับ ดังกล่าวมาประกอบเป็นสิ่งแวดล้อมขององค์การ โดยยึดถือจุดมุ่งหมายของชาวไทยมุสลิม เรื่องความศรัทธาในศาสนาอิสลามที่มีอย่างเหนียวแน่นตลอดมาและจะมีเช่นนี้ในอนาคต มาตั้งเป็นเป้าหมายของโรงเรียน (Organization Goal) ในการสร้างรูปแบบ (Modeling) โรงเรียนอิสลามที่เหมาะสมกับสังคมไทย (Model of Islamic School Appropriate for Thai Society) เป็นรูปแบบในลักษณะเป็นภาพนิ่ง (Static Model)

เป้าหมายของโรงเรียน (School Goal) เป็นภาพนิ่งหลักที่มีส่วนประกอบที่สำคัญอื่น ๆ ขององค์การ เช่น โครงสร้างการบริหารของโรงเรียน (Organization Structure) กฎระเบียบของโรงเรียน (Regulations) รูปแบบการบริหารหลักสูตรเพื่อตอบสนองเป้าหมายหลัก รูปแบบการบริหารชุมชนเพื่อเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทุกระดับ และอื่น ๆ ที่จะทำให้โรงเรียนอิสลามที่มีฐานะเป็นองค์การทางการศึกษา (Educational Organization) สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย และสามารถแข่งขันได้ในสังคมโลก ทั้งนี้ถือว่าโรงเรียนเป็นเป็นระบบเปิด (Open System) ที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเพื่อความอยู่รอดขององค์การ องค์การทำหน้าที่เป็นผู้ใช้ทรัพยากรในขณะเดียวกันก็ส่งทรัพยากรออกสู่สภาพแวดล้อมภายนอก สภาพแวดล้อมขององค์การ หรือชุมชนของโรงเรียนเป็นความสัมพันธ์กับชุมชนเชิงพื้นที่ (Site Based) ไม่จำกัดศาสนา และความสัมพันธ์กับชุมชนมุสลิมทั้งในประเทศและต่างประเทศในเชิงชุมชนเสมือนจริง (Virtual Community) โดยมีวิธีการสร้าง (Modeling) ดังแสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แสดงการออกแบบ (Modeling) โรงเรียนอิสลามที่เหมาะสมกับสังคมไทย

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นสภาพแวดล้อมที่หล่อหลอมมาจากปัจจัย 6 ด้านตามแนวการวิเคราะห์ PESTEL (Pestel Analysis) (Online Resource Centre, 2009, pp. 1 - 4) ซึ่งเป็นแนวการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่ช่วยให้ผู้ตัดสินใจในการออกแบบองค์กร หรือเจ้าของกิจการเลือกสรรเอาแต่ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลกระทบสูงต่อองค์กร (Identify the Key Factors) จากปัจจัยสภาพแวดล้อมจำนวนมากที่ศึกษามา

จากแนวการวิเคราะห์ดังกล่าวทำให้ได้สภาพแวดล้อมที่รอบด้านและหลายระดับดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมระดับมหภาค 6 ด้าน 3 ระดับ

ระดับ ด้าน	ระดับนานาชาติ (Global)	ระดับชาติ (National)	ระดับท้องถิ่น (Local)
1. ด้านการเมือง - การปกครอง (Political)	- ระเบียบโลกใหม่มี “มาตรฐาน คุณค่า” เรื่องสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ฯลฯ	- สังคมไทยตระหนักในความ เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น - การเมืองภาคประชาชนขยายตัว	- ศาสนาอิสลามส่งเสริม ประชาธิปไตยและการปรึกษา กันหรือ “การมุชาวเราะห์”
2. ด้านเศรษฐกิจ (Economic)	- การเติบโตของ “ทุนวัฒนธรรม” - มีการรวมกลุ่มประเทศเพื่อ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ	- ไทยมีวัฒนธรรมหลากหลาย เช่น ความหลากหลายทาง ศาสนา ทางวัฒนธรรม ฯลฯ	- วัฒนธรรมอิสลามเป็น ความหลากหลายในสังคมไทย - ศาสนาอิสลามส่งเสริมการค้าที่ เป็นธรรมไม่เอาเปรียบซึ่งกัน และกัน
3. ด้านสังคม (Socio - Cultural)	- สังคมโลกมีการแข่งขันสูงและ เป็นวัตถุนิยม/บริโภคนิยม - ภาษามีความสำคัญมากขึ้นใน การแข่งขันระหว่างประเทศ	- ไทยเตรียมรับการเปลี่ยนแปลง ในอนาคตเพื่อปรับตัวอย่าง รู้เท่าทันและสร้างภูมิคุ้มกัน ให้กับทุกภาคส่วนตาม “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” - ยึดถือทางสายกลาง ขกย่อง ความรู้และคุณธรรม - ไทยส่งเสริมการศึกษาด้านภาษา	- ชาวไทยมุสลิมเคร่งครัดใน การปฏิบัติตามคำสอนของ ศาสนาอิสลามที่แทรกอยู่ใน การดำเนินชีวิตประจำวันทุกกิจกรรม - ศาสนาอิสลามส่งเสริมการเรียนรู้ ภาษาทุกภาษา
4. ด้านเทคโนโลยี (Technological)	- เทคโนโลยีทำให้ประชาชาติ เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ ทุกระดับ	- เทคโนโลยีไม่ถูกมองแยกส่วน จากการพัฒนาในด้านต่าง ๆ - รัฐบาลมีนโยบายให้ใช้ เทคโนโลยีจัดการศึกษา	- ชุมชนใช้เทคโนโลยีเพื่อ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ
5. ด้าน สภาพแวดล้อม ทั่วไป (Ecological)	- สังคมโลกเป็นสังคมของ การแข่งขันกันในการใช้สติปัญญา - ผู้นำประเทศมุสลิมที่ทราบเรื่อง สิทธิเสรีภาพในการนับถือ ศาสนาของชาวไทยมุสลิมใน ประเทศไทยได้ขึ้นชมรัฐบาลไทย ที่ให้ความเสมอภาคกับชนกลุ่ม น้อยในไทยเป็นอย่างดี	- ไทยมีการปฏิรูปการศึกษา ครั้งใหญ่และมีการปฏิรูป การศึกษารอบ 2 - ไทยให้สิทธิประชาชนทุกกลุ่ม อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ตามรัฐธรรมนูญ	- ชาวไทยมุสลิมให้ความสำคัญ กับการศึกษาและศาสนา - ชาวไทยมุสลิมมีการรวมกลุ่มกัน ที่เหนียวแน่น และมีการเมือง ภาคประชาชนที่เข้มแข็งขึ้น เช่นเดียวกับสังคมไทยโดยรวม
6. ด้านกฎหมาย (Legal)	- สังคมโลกให้ความสำคัญกับ กติกา กฎหมายสากล หรือ “ระเบียบใหม่ของโลก” ซึ่ง ครอบคลุมทุกกิจกรรมของ ประเทศสมาชิก	- ไทยมีรัฐธรรมนูญใน การปกครองประเทศ - พระมหากษัตริย์ทรงยกย่อง สถาบันกฎหมายในการควบคุม สังคมไทยอยู่เสมอมา	- ชาวไทยมุสลิมรักเทิดทูน องค์พระมหากษัตริย์ในฐานะ ทรงเป็นองค์พระประมุขและ องค์ศาสนูปถัมภกศาสนาอิสลาม - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คุ้มครองคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม

ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์รูปแบบโรงเรียนอิสลามที่เหมาะสมกับสังคมไทยได้โครงร่างรูปแบบ 5 ด้าน เมื่อนำโครงร่างนี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนาอิสลาม 3 คน ตรวจสอบได้แก่

1. นายรอฟี การิมิ ครูชำนาญการพิเศษ อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ผู้เชี่ยวชาญเรื่องหลักสูตรอิสลามศึกษา กรรมการร่างหลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. นายซัซ หะชาเล็ม กรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร และอิหม่ามมัสยิดบ้านอยู่ กรุงเทพมหานคร

3. นายอารี การิมิ หัวหน้ากลุ่มสาระอิสลามศึกษาและภาษาอาหรับ อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนาอิสลามทั้ง 3 คน ได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Structure Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) หลังจากนั้นนำโครงร่างรูปแบบโรงเรียนอิสลามที่ตรวจสอบแล้วไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยใช้เทคนิคอิจิเอฟอาร์ มีผลการศึกษาภาพอนาคตรูปแบบโรงเรียนอิสลามที่เหมาะสมกับสังคมไทยเป็นรูปแบบที่มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ดังนี้

1. รูปแบบด้านเป้าหมายหลัก (Goal) ของโรงเรียนเพื่อปลูกฝังความศรัทธาในศาสนาอิสลาม

วิสัยทัศน์โรงเรียน “มุ่งมั่นเป็นสถาบันชั้นนำทางการศึกษา คุณธรรม จริยธรรม และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข” มีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางหลักคำสอนของศาสนาอิสลามหรือศาสนาที่ตนนับถือ และมีการจัดวางพันธกิจที่คำนึงถึงหลักการของศาสนา

2. รูปแบบด้านโครงสร้างองค์การ (Organization Structure) และกฎระเบียบ (Regulations) เพื่อตอบสนองเป้าหมายหลัก

2.1 มีกลุ่มบริหารกิจการศาสนาอิสลามในโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน

2.2 ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความรู้และทักษะในวิชาชีพ

2.3 ผู้บริหาร ครูอิสลามศึกษาและภาษาอาหรับเป็นมุสลิม

2.4 ครูสายสามัญและบุคลากรทางการศึกษาไม่จำกัดศาสนา

2.5 มีสัดส่วนนักเรียนมุสลิมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

2.6 กำหนดเครื่องแบบนักเรียนมุสลิมตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

2.7 จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแบบอิสลามและวัฒนธรรมประเพณีไทย

ที่ไม่ขัดกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

2.8 กำหนดวันสำคัญตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามและบ่าววันศุกร์เป็นวันหยุดนอกเหนือจากวันหยุดราชการตามประเพณี

3. รูปแบบด้านการบริหารหลักสูตรเพื่อตอบสนองเป้าหมายหลัก

3.1 วิสัยทัศน์หลักสูตร:

3.1.1 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม หรือศาสนาที่ตนนับถือ

3.1.2 ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.1.3 มีความรู้ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

3.2 เนื้อหาหลักสูตร

3.2.1 มีส่วนร่วมการเรียนรู้วิชาศาสนาและวิชาสามัญขึ้นอยู่กับการศึกษาต่อและการนำไปประกอบอาชีพ

3.2.2 มีการบูรณาการวิชาอิสลามศึกษากับวิชาสามัญ

3.2.3 มีวิชาภาษาต่างประเทศที่สำคัญรองจากภาษาอังกฤษคือภาษาอาหรับและภาษาอื่น

3.2.4 มีวิชาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาวไทยมุสลิมเป็นวิชาพื้นฐาน

3.2.5 มีหลักสูตรเอื้อยาคดีเป็นวิชาเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมีหลักสูตรนานาชาติเป็นวิชาเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.2.6 การบริหารหลักสูตรและการจัดตารางเวลาเรียนคำนึงถึงการปฏิบัติศาสนกิจบังคับตามเวลา

4. รูปแบบด้านความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทุกระดับ (School Environmental)

4.1 ใช้และสนับสนุนแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 มีเครือข่ายองค์กรสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณจากแหล่งภายในประเทศและต่างประเทศ

4.3 มีระบบการศึกษาทางไกลควบคู่กับระบบโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของชาวไทยมุสลิมในประเทศและต่างประเทศ

5. รูปแบบด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

5.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน: เป็นคนไทยที่ดีมีความสามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม

5.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน: มีจริยธรรม ตามหลักการอิสลาม หรือศาสนาที่ตนนับถือ

5.3 ความรู้และทักษะ: สามารถศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้ตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคมไทย

การศึกษาความเป็นไปได้

เพื่อตรวจสอบว่าภาพอนาคตรูปแบบโรงเรียนอิสลามที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน สามารถนำไปใช้ได้จริง ผู้วิจัยได้นำภาพอนาคตรูปแบบโรงเรียนอิสลามจากผลการสัมภาษณ์ มาศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) โดยให้ผู้บริหาร โรงเรียนอิสลามตรวจสอบปรับแก้ โดยใช้แบบสอบถาม (Check List) มีผลการศึกษาในขั้นตอนสุดท้าย ดังนี้

1. รูปแบบด้านเป้าหมายหลัก (Goal) ของโรงเรียนเพื่อปลูกฝังความศรัทธาในศาสนาอิสลาม

วิสัยทัศน์โรงเรียน “มุ่งมั่นเป็นสถาบันชั้นนำทางการศึกษา คุณธรรม จริยธรรม และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข” และมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางหลักคำสอนของศาสนาอิสลามหรือศาสนาที่ตนนับถือ

2. รูปแบบด้านโครงสร้างองค์กร (Organization Structure) และกฎระเบียบ (Regulations) เพื่อตอบสนองเป้าหมายหลัก

2.1 มีกลุ่มบริหารกิจการศาสนาอิสลามในโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน

2.2 ผู้บริหาร ครูอิสลามศึกษา และภาษาอาหรับเป็นมุสลิม

2.3 มีสัดส่วนนักเรียนมุสลิมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

2.4 กำหนดเครื่องแบบนักเรียนมุสลิมตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

2.5 จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแบบอิสลามและวัฒนธรรมประเพณีไทย

ที่ไม่ขัดกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

2.6 กำหนดวันสำคัญตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามและบ่าววันศุกร์เป็นวันหยุด นอกเหนือจากวันหยุดราชการตามประเพณี

3. รูปแบบด้านการบริหารหลักสูตรเพื่อตอบสนองเป้าหมายหลัก

3.1 วิสัยทัศน์หลักสูตร:

3.1.1 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามหรือศาสนาที่ตนนับถือ

3.1.2 ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข

3.1.3 มีความรู้ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

3.2 เนื้อหาหลักสูตร

3.2.1 มีสัดส่วนการเรียนรู้วิชาศาสนาและวิชาสามัญขึ้นอยู่กับการศึกษาต่อและ
การนำไปประกอบอาชีพ

3.2.2 มีการบูรณาการวิชาอิสลามศึกษากับวิชาสามัญ

3.2.3 มีวิชาภาษาต่างประเทศที่สำคัญรองจากภาษาอังกฤษคือภาษาอาหรับ
และภาษาถิ่น

3.2.4 มีวิชาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาวไทยมุสลิมเป็นวิชาพื้นฐาน

3.2.5 มีหลักสูตรเอื้อะดาดีเป็นวิชาเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ
มีหลักสูตรชานาวิยเป็นวิชาเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.2.6 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเวลาเรียนคำนึงถึงการปฏิบัติศาสนกิจ
บังคับตามเวลา

4. รูปแบบด้านความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทุกระดับ (School Environmental)

4.1 ใช้และสนับสนุนแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 มีเครือข่ายองค์กรสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณจากแหล่งภายในประเทศ
และต่างประเทศ

4.3 มีระบบการศึกษาทางไกลควบคู่กับระบบโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
ตลอดชีวิตของชาวไทยมุสลิมในประเทศและต่างประเทศ

5. รูปแบบด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

5.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน: เป็นคนไทยที่ดีมีความสามารถรู้เท่าทัน
การเปลี่ยนแปลงของสังคม

5.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน: มีจริยธรรม ตามหลักการอิสลาม หรือ
ศาสนาที่ตนนับถือ

5.3 ความรู้และทักษะ: สามารถศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้ตามความต้องการ
ของท้องถิ่นและสังคมไทย

รูปแบบโรงเรียนอิสลามที่เหมาะสมกับสังคมไทยที่พัฒนาแล้วนี้ อาจแสดงได้ ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 รูปแบบโรงเรียนอิสลามที่เหมาะสมกับสังคมไทย